

Offentligt sammanträde om den nya socialtjänstlagen – så förebygger vi brottslighet

Offentligt sammanträde om den nya
socialtjänstlagen – så förebygger vi
brottslighet

ISSN 1653-0942
ISBN 978-91-7915-158-4 (tryck)
ISBN 978-91-7915-159-1 (pdf)
Tryck: Riksdagstryckeriet, Stockholm 2025

Innehållsförteckning

Förord4

Program5

Deltagare.....7

Uppteckningar från det offentliga sammanträdet.....10

Bilaga

Presentationer49

Förord

Socialutskottet anordnade den 18 september 2025 ett offentligt sammanträde i riksdagen om den nya socialtjänstlagen för att belysa det förebyggande arbetet mot brottslighet. I det följande redovisas program, deltagare och uppteckningar från sammanträdet. De bilder som visades av föredragshållarna under deras presentationer redovisas i en bilaga. En videoupptagning av sammanträdet finns att se på riksdagens webbplats.

Program

Offentligt sammanträde i socialutskottet om den nya socialtjänstlagen – så förebygger vi brottslighet

Datum: Torsdagen den 18 september 2025

Tid: 9.00–12.00

Plats: Riksdagens andrakammarsal

Moderator: Emma Fagerstrand, utvecklingsledare vid Stiftelsen Allmänna Barnhuset

9.00–9.05 **Inledning**

Christian Carlsson (KD), ordförande i socialutskottet

9.05–9.15 **Socialdepartementet**

Minna Ljunggren, statssekreterare

9.15–9.30 **Forskning på området**

Michael Tärmfalk, filosofie doktor

9.30–10:30 **Paneldebatter**

Debatt 1

Socialstyrelsen – Elisabet Sjöström, utredare

Polismyndigheten – Mats Berggren, polismästare, tf. biträdande chef för Noa

Brottsförebyggande rådet – Karin Svanberg, enhetschef

Barnombudsmannen – Shanti Ingeström, utredare

Debatt 2

Sveriges Kommuner och Regioner – Åsa Furén-Thulin, sektionschef

Helsingborgs kommun – Jessica Granquist, biträdande förvaltningschef

Linköpings kommun – Yvonne Thilander, socialdirektör

Örebro kommun – Johanna Sollerman, brottsförebyggande strateg

Debatt 3

Länsstyrelsen Västra Götaland – Annika Lidström, enhetschef

Polismyndigheten – Anders Djurestad, chef för lokalpolisområde Farsta

Stiftelsen Allmänna Barnhuset – Linda Ljunggren Syding, generalsekreterare

Stiftelsen Fryshuset – Camila Salazar Atías, senior specialist på destruktiva miljöer

10.30–11.05 **Paus**

11.05–11.55 **Frågestund**

Utskottets ledamöter ställer frågor till talarna och övriga inbjudna

11.55–12.00 **Avslutning**

Fredrik Lundh Sammeli (S), vice ordförande i socialutskottet

Deltagare

Moderator

Emma Fagerstrand, utvecklingsledare vid Stiftelsen Allmänna Barnhuset

Inbjudna deltagare

Barnombudsmannen

Shanti Ingeström, utredare

Brottsförebyggande rådet

Karin Svanberg, enhetschef

Helsingborgs kommun

Jessica Granquist, biträdande förvaltningschef

Linköpings kommun

Yvonne Thilander, socialdirektör

Länsstyrelsen Västra Götaland

Annika Lidström, enhetschef

Michael Tärnfalk, filosofie doktor

Socialdepartementet

Minna Ljunggren, statssekreterare

Socialstyrelsen

Elisabet Sjöström, utredare

Stiftelsen Allmänna Barnhuset

Linda Ljunggren Syding, generalsekreterare

Stiftelsen Fryshuset

Camila Salazar Atías, senior specialist på destruktiva miljöer

Sveriges Kommuner och Regioner

Åsa Furén-Thulin, sektionschef

Polismyndigheten

Mats Berggren, polismästare, tf. biträdande chef för Noa

Anders Djurestad, chef för lokalpolisområde Farsta

Örebro kommun

Johanna Sollerman, brottsförebyggande strateg

Inbjudna deltagare – beredda att svara på frågor

Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF)

Carolina Holting, tf. stabschef

Adam Bitén, utredare

Rädda Barnen

Åsa Regnér, generalsekreterare

Erik Ulnes, politisk rådgivare

Röda Korset

Johanna Saunders, tematisk rådgivare

Anna Rehnvall, tematisk rådgivare

Skolverket

Ebba Silfverstolpe Agardh, undervisningsråd

Svenskt Näringsliv

Ida Ingerö, näringspolitisk chef, Vårdföretagarna

Sveriges Allmännytt

Hanna Larsson, chef VD-stab

Åsa Schelin, expert boendefrågor

Övriga deltagare

Socialstyrelsen

Sabina Orstam, avdelningschef

Stiftelsen Allmänna Barnhuset

Anne Marie Brodén, ordförande

Sveriges Kommuner och Regioner

Ove Ledin, samordnare

Deltagare från justitiekottet

Ludvig Ceimertz (M)

Ulrika Westerlund (MP)

Charlotte Nordström (M)

Gudrun Nordborg (V)

Mattias Vepsä (S)

Deltagare från socialutskottet

Christian Carlsson (KD), ordförande

Fredrik Lundh Sammeli (S), vice ordförande

Jessica Stegrud (SD)
Noria Manouchi (M)
Karin Sundin (S)
Carita Boulwén (SD)
Mikael Dahlqvist (S)
Malin Höglund (M)
Anna Vikström (S)
Leonid Yurkovskiy (SD)
Gustaf Lantz (S)
Thomas Ragnarsson (M)
Christofer Bergenblock (C)
Mona Olin (SD)
Nils Seye Larsen (MP)
Christian Lindefjärd (SD)
Agneta Nilsson (S)
Cecilia Gustafsson (M)
Dzenan Cisija (S)
Maj Karlsson (V)
Dan Hovskär (KD)
Ulrika Westerlund (MP)
Martina Johansson (C)

Uppteckningar från det offentliga sammanträdet

Ordföranden: Jag förklarar socialutskottets sammanträde öppnat och hälsar er alla varmt välkomna till riksdagens andrakammersal och socialutskottets offentliga sammanträde om den nya socialtjänstlagen och hur vi förebygger brottslighet. Jag heter Christian Carlsson och är utskottets ordförande.

Vi är alla överens om att Sverige ska vara ett land som präglas av trygghet. I alltför stor utsträckning har vi dock blivit ett land där friheten begränsas och tryggheten tas ifrån människor på grund av brottsligheten. Det är inte många år sedan vi kunde läsa om Sverige som ett land som slog rekord i antalet döds-skjutningar.

Kampen mot den organiserade brottsligheten är fortfarande en kamp som handlar om att skydda oskyldiga barn från att skjutas ned på öppen gata och om att förhindra att lekplatser förvandlas till brottsplatser. I dag vittnar polisen om att små barn frivilligt räcker upp handen för att utföra rena beställnings-mord.

För att göra Sverige tryggare behövs naturligtvis fler poliser och vassare verktyg i kampen mot brottsligheten, liksom skärpta straff, men vi behöver också en kraftsamling kring det förebyggande arbetet. Därför är det en styrka att Sverige sedan den 1 juli i år har en ny socialtjänstlag som syftar till att socialtjänsten ska kunna jobba mer förebyggande och att socialtjänsten dessutom har fått ett specifikt brottsförebyggande ansvar.

Det är mot den bakgrunden som vi i socialutskottet bjuder in till dagens offentliga sammanträde. Var står vi när det gäller det brottsförebyggande arbetet, och hur tar vi oss an det brottsförebyggande arbetet framöver? Vad ska socialtjänsten göra för att fler barn ska få möjlighet att växa upp i trygga familjer och känna hopp om en bättre framtid? Hur kan vi se till att färre barns vardag präglas av folks utsatthet och missbruk? Hur kan socialtjänsten arbeta tillsammans med andra för att fler barn ska få positiva förebilder och vänskapsrelationer samt en meningsfull fritid där de kan känna glädje och gemenskap med andra? Alltså: Hur förebygger vi bäst brotten?

Vi i socialutskottet är glada att vi kan samla statsråd, statssekreterare och representanter för flera myndigheter och kommuner. Inte minst har vi också flera stiftelser på plats, som Stiftelsen Fryshuset och Stiftelsen Allmänna Barnhuset. Vi ser väldigt mycket fram emot den här förmiddagen och de diskussioner som är att vänta.

Än en gång varmt välkomna hit! Det är dags att vi börjar dagens program. Som första talare skulle jag vilja välkomna Socialdepartementets statssekreterare Minna Ljunggren.

Statssekreterare Minna Ljunggren: Tack så mycket!

Den 20 maj i år fattade riksdagen ett historiskt beslut om att anta den nya socialtjänstlagen. Den 1 juli trädde lagen i kraft, som vi fick höra, och Sveriges socialtjänster fick helt nya verktyg och möjligheter att arbeta förebyggande.

Det går inte att beskriva det här på något annat sätt än som en milstolpe i svensk socialpolitik. Det svenska sociala skyddsnätet är vida omtalat. Det är ett internationellt föredöme och något som många strävar efter att efterlikna. Det är något som vi svenskar kan vara stolta över. Grunden i det svenska skyddsnätet är socialtjänstlagen. Det är den som träder in när människor som mest behöver samhällets stöd. Det är den man som svensk kan lita sig mot när man i perioder inte kan stå på egna ben.

Den tidigare socialtjänstlagen togs fram i slutet av 70-talet och har tjänat oss väl, men samhället har utvecklats – tyvärr i negativ riktning i många avseenden. De problem vi ser i samhället i dag hade man knappt kunnat föreställa sig när den gamla socialtjänstlagen togs fram. Vi har helt enkelt försökt lösa dagens problem med gårdagens verktyg.

Den nya socialtjänstlagen ger socialtjänsten nya, moderna verktyg som på riktigt kan ta itu med samhällsproblemen. För låt oss vara ärliga: Vi har stora samhällsutmaningar som har vuxit fram under lång tid och bitit sig fast djupt i vårt samhälle. Det handlar om problem som exempelvis ett stort utanförskap, utnyttjande av bidragssystem och, inte minst, en växande ungdomskriminalitet.

Vi har en situation där barn så unga som åtta–tio år dras in i kriminella miljöer. Organiserad brottslighet utnyttjar helt cyniskt unga och funktionsnedsatta för att begå mycket grova brott. Om vi fortsätter att arbeta som vi alltid har gjort kommer den utvecklingen att fortsätta. Vi måste förändra sättet som vi angriper de här problemen på.

Den nya socialtjänstlagen är frukten av många års arbete. Det är en av de största lagstiftningsprodukter som Socialdepartementet någonsin har skrivit fram. Den nya lagen vilar på sex grundpelare.

För det första: Kommunernas socialtjänster ska arbeta förebyggande. Det innebär en stor skillnad jämfört med tidigare, då det förebyggande arbetet var frivilligt. Från och med den 1 juli kan kommuner inte prioritera bort sociala investeringar i framtiden.

Tanken är såklart att komma in tidigare och hjälpa människor innan behoven har blivit för stora. Det gäller till exempel arbetet med barn och unga, men det gäller förstås även andra grupper, exempelvis inom funktionsområdet och äldre. Det handlar egentligen inte om en ny arbetsuppgift utan snarare om ett perspektivskifte där tyngdpunkten och fokus för arbetet förskjuts i tid.

För det andra: De insatser som socialtjänsten erbjuder ska vila på kunskap och beprövad erfarenhet. Socialtjänsten arbetar i dag med en rad olika insatser och metoder. Många av dem är bra, välfungerande och evidensbaserade, men alltför många metoder saknar vetenskaplig grund och förankring.

Ekot visade i en granskning att socialtjänsterna i landet använder över hundra olika metoder och att många av dem var helt utan evidens. Som någon

sa i inslaget: I bästa fall är de verkningslösa, i värsta fall är de kontraproduktiva. Så kan vi förstås inte ha det. På samma sätt som man ska kunna lita på att en läkare behandlar en sjuk person med evidensbaserade metoder och evidensbaserad vård ska socialtjänsten hjälpa och stötta människor med evidensbaserade metoder.

För det tredje: Socialtjänsten ska vara lättillgänglig. Alltför länge har avståndet mellan socialtjänsten och medborgarna varit alltför stort, och tröskeln för att söka hjälp har varit för hög. Det här har lett till ett väldigt lågt förtroende för svensk socialtjänst. Genom att sänka trösklarna och erbjuda tidiga insatser, tidigt stöd och tidig hjälp kan fler få ta del av socialtjänstens insatser. På det sättet kan förtroendet på sikt stärkas.

Det finns många goda exempel i praktiken på hur det här kan ske. Fysiskt och geografiskt kan man flytta verksamheten närmare de platser där den faktiskt behövs. Till exempel öppnade man i Linköping nyligen ett nytt socialtjänstkontor i Skäggetorp, ett utanförskapsområde, för att rent fysiskt komma närmare de ställen där insatserna behövs. För att sänka trösklarna in involverade man också barnen i området när lokalerna skulle inredas, enligt tanken: Kommer barnen så kommer också föräldrarna.

För det fjärde: Kommunerna får ett krav på sig att planera sina insatser utifrån medborgarnas behov. Det här innebär i praktiken att den nya socialtjänstlagen berör inte bara socialtjänsten utan faktiskt hela kommunens verksamhet. I allt från exploatering och stadsbyggnad till fritidsförvaltning måste medborgarnas behov styra insatser. Om det till exempel finns ett stort behov av lägenheter för socialtjänstens gruppbostad eller motsvarande måste kommunen planera in det i ett tidigt skede. Den må heta socialtjänstlagen, men det är en lag för hela kommunens arbete.

För det femte: Vi ger möjlighet till insatser utan behovsprövning. Socialtjänsten har tidigare haft ett utredningskrav på alla sina insatser, vilket har inneburit att en ordentlig utredning ska göras innan en person beviljas insats. Det är såklart i grunden bra, och även i framtiden ska huvuddelen av socialtjänstens verksamhet vara behovsprövad så att insatser kan sättas in där de gör mest nytta.

Ibland sätter dock utredningskravet käppar i hjulen, för när en person väl är mottaglig för en insats kan det vara av stor vikt att insatsen kommer på plats snabbt. Den nya lagen ger alltså kommunerna möjligheten att erbjuda insatser utan individuell behovsprövning. Det gör att socialtjänsten för vissa insatser kan slippa överflödiga utredningar och i stället sätta in insatsen medan fönstret är öppet.

Vissa saker måste såklart fortsatt utredas och biståndsbedömas. Till exempel ska vi inte betala ut försörjningsstöd eller göra kraftfulla insatser för att hjälpa utsatta barn utan att först utreda och biståndsbedöma. Men har vi en situation i en kommun där många exempelvis har en beroendeproblematik ska man kunna öppna en verksamhet som är öppen för alla utan att det behöver ansökas, utredas och registreras. Det kortar tiderna, och man kan arbeta medan fönstret är öppet och viljan finns.

Sist men inte minst – för det sjätte: Socialtjänsten får med den nya lagen ett nytt brottsförebyggande ansvar. Det gäller inte i mötet med alla medborgare, men det gäller i mötet med dem som är i riskzonen för att dras in i kriminalitet. Ska vi stoppa ungdomskriminaliteten måste hela samhället arbeta tillsammans. Här kommer socialtjänstens samverkan med andra aktörer i samhället att bli väldigt viktig. Det kan handla om skola, polis, hälso- och sjukvård eller civilsamhällesorganisationer.

Utöver de här sex grundpelarna stärker lagen barnets rättigheter på ett tydligare sätt. Bestämmelserna anpassas till barnkonventionen, och vid beslut ska större hänsyn tas till barnets åsikter. Det ska inte heller längre vara möjligt för en vårdnadshavare att tala i barnets ställe. Barn är experter på sin egen situation, och en vuxen kan aldrig fullt ut ge uttryck för barnets inställning.

Det kanske bästa exemplet på hur lagen kommer att göra skillnad på riktigt för barn och unga är dock att den innebär att orosanmälningar ska göras digitalt sökbara. När en orosanmälan kommer in ska en digital barnakt upprättas oavsett om anmälan har lett till en insats eller inte. Det här innebär att socialtjänsten tidigare kan upptäcka barn som riskerar att fara illa och därmed också hjälpa fler barn.

Det är glädjande att det har varit en så stor uppslutning kring den nya lagen. Alla partier var faktiskt inte överens i alla delar, men det är tydligt att en klar majoritet är överens om huvuddragen i den nya lagen. Det är viktigt. Socialtjänstens medarbetare måste veta att det finns en långsiktighet i arbetssätten – att politiken inte kommer att göra ett lappkast vart fjärde år. Vi vet att uthållighet och långsiktighet är avgörande om vi ska vända utvecklingen.

Vi är stolta över den nya lagen, och vi hoppas och tror att den ska ge förutsättningar för alla dem som dagligen går till sitt arbete på socialkontor runt om i vårt land att göra ännu större skillnad än de gör redan i dag. Den nya lagen med dess förebyggande perspektiv, krav på kunskap och beprövad erfarenhet och krav på lättillgänglighet kommer att göra Sverige tryggare och säkrare. Kanske inte redan i morgon, men på sikt är det här den bästa investeringen i barn och deras framtid som Sverige har gjort på länge.

Ordföranden: Tack så mycket, statssekreteraren, för den introduktionen till vår nya socialtjänstlag!

Vi ska nu rikta blicken mot vad forskningen säger om brottsförebyggande arbete, och därför välkomnar vi Michael Tärnfalk, som är socionom, före detta socialsekreterare och filosofie doktor. Varmt välkommen till socialutskottet!

Michael Tärnfalk, filosofie doktor: Tack för det hedrande uppdraget att prata här i dag och redogöra för en del av det jag kan om de här frågorna!

Min bakgrund är att jag är socionom och filosofie doktor. Jag disputerade 2007 på en avhandling som handlade just om socialtjänstens arbete med unga lagöverträdare. Jag har också jobbat med barn och unga under tio år som socialsekreterare, både i socialtjänstens regi – i reguljär socialtjänstmiljö – och i

Fryshusets högstadieskola. Där jobbade jag med ungar som inte riktigt passade in, som inte riktigt ville passa in och som hade straffat ut sig från grundskolor och så vidare.

Innan jag blev socionom var jag en ungdomsbrottsling som levde i en av Stockholms förorter. Jag har vuxit upp i en missbrukande, våldsam familj och var själv ganska stökig under min tonårsperiod. Från ungefär sju års ålder till tjugo års ålder var jag aktuell inom socialtjänsten, och jag har även suttit på det som i dag kallas Sis-institutioner. Mitt perspektiv är alltså förmodligen lite annorlunda än de flesta forskares som ni har mött, och det är också det som är mitt driv när det gäller de här frågorna och mitt engagemang i de ungar som är ganska stökiga, som har svårt att passa in i samhället och som samhället många gånger har svårt att hantera. Detta är lite grann bakgrunden till mitt engagemang.

Jag ska prata om förebyggande socialt arbete med barn och unga i riskzonen utifrån den nya socialtjänstlagen. Nu stal Minna Ljunggren några av de punkter som jag hade tänkt ta upp, så jag får i stället fylla i lite grann utifrån vad jag tänker kan vara bra att lägga till om de punkterna.

Min presentation bygger på den utredning som jag lämnade i våras och som är en översyn av socionomutbildningen. Vi lämnade där ett förslag på ett antal olika nya examensmål i examensordningen. Utredningen heter SOU 2025:27 *En socionomutbildning i tiden*.

En del av det jag kommer att prata om finns redovisat i kapitel 5 i utredningen. Kapitlet är ungefär 70 sidor långt och handlar om socialt arbete med unga lagöverträdare och unga personer som dras in i kriminella miljöer, vilket inte minst Brå har skrivit en hel del om.

Det handlar också om rättssystemet, påföljdssystemet och hur unga personer så att säga hanteras, liksom vilken typ av kompetens man behöver för att jobba med den här typen av problematik som socionom. Där är socionomutbildningen i dag inte i närheten av att vara tillräcklig. Ska vi ha en socialtjänstlag och en socialtjänst som ska adressera den här typen av problem behöver arbetstagarna i den operativa verksamhet som ska bedriva arbetet ha den kompetens som arbetet kräver.

Boken *Character Circumstances and Criminal Careers* av Wikström, Treiber och Roman kom för ett par år sedan och handlar lite grann om den teori-bildning jag tänker komma in på. Jag har också haft en del kontakt med Marie Torstensson Levander, som skulle ha talat här i dag men som tyvärr blev sjuk.

Brottsförebyggande arbete handlar om att förebygga det vi förväntar oss ska hända så att det inte händer. Det handlar om att jobba med familj, skola och mödra- och barnhälsovård. Brottsförebyggande arbete handlar också om att hantera det som redan har inträffat och förebygga upprepning eller återfall. Då är det socialtjänsten, BUP och psykiatri samt rättsväsen man jobbar med. Målet med brottsförebyggande arbete är att brott inte ska uppfattas som ett godtagbart handlingsalternativ.

Ofta rör vi oss med lite olika typer av begrepp, men för min del är förebyggande arbete egentligen väldigt mycket mer knutet till socialpolitik och

strukturerna i samhället. Det handlar om att se till att människor inte hamnar i situationer som gör att de inte kan försörja sig på ett bra sätt eller inte kan stötta sina barn på ett bra sätt, det vill säga det vi kallar social utslagning på olika sätt. Det är för mig förebyggande arbete.

När ungar väl har klivit över tröskeln och börjat begå brott har vi liksom passerat stadiet för förebyggande arbete. Då är vi inne på att hantera, åtgärda eller göra olika saker – men då är arbetet egentligen inte förebyggande. Att arbeta förebyggande handlar ju om att se till att någonting inte händer, och efter det är arbetet återfallsinriktat på olika sätt.

När det gäller nya SoL drog Minna punkterna väldigt förtjänstfullt, så jag tänker inte uppehålla mig så mycket kring alla dem. Jag tänker i stället skjuta in mig på punkten som handlar om snabbare insatser genom undantag från individuell behovsprövning och utredningsskyldighet.

Egentligen innebär den nya lagen en återgång till den gamla socialtjänstlag som gällde på 90-talet, när jag själv jobbade inom socialtjänsten. Då var det alltså inte lika påkallat att utredning alltid skulle inledas, utan det fanns ett utrymme att som socialsekreterare själv bidra med olika saker när man fick in en anmälan om en familj eller när en familj sökte för olika typer av problem. Man kunde knyta upp familjen i en samtalskontakt för att jobba med den problematik som familjen hade, och man kunde hjälpa till att slussa till olika ställen.

Om det var någonting som kostade pengar behövde det utredas, och man behövde fatta ett beslut mer formellt, men det fanns alltså en större flexibilitet i den gamla socialtjänstlagen som jag tycker är önskvärt i den nya lagen. Det handlar om att ge ett utrymme för socialarbetare att göra någonting innan saker har blivit så allvarliga att man måste vidta mer kraftfulla åtgärder.

Detta kräver dock att de som ska jobba med de här sakerna har relevant kompetens. Vi kan inte ha socionomer som sitter på kontoren och inte riktigt begriper vad de gör. Har de en socionomutbildning i botten som faktiskt inte alltid ens adresserar unga i kriminella miljöer samt vägarna och processerna in i kriminalitet vet de inte riktigt vad de ska göra. Det är en viktig aspekt när det gäller de här sakerna.

Ni har säkert hört talas om RBM-modellen, där RBM står för risk, behov och mottaglighet. Det är den vanliga utgångspunkten när vi pratar om åtgärder, vad man behöver göra och sådana saker, det vill säga att insatser med en terapeutisk grundidé – byggd på de tre principerna risk, behov och mottaglighet – ska syfta till att förändra beteenden och tänkesätt och att detta generellt är mer effektivt än straff. Det är alldeles korrekt.

Riskprincipen handlar om att ge unga insatser i förhållande till deras bedömda risknivå och inte blanda unga med olika grader av problem.

Behovsprincipen handlar om att rikta insatserna mot förändringsbara faktorer. Det handlar om kriminogena faktorer, det vill säga sådant som har med utvecklingen av kriminellt tänkande att göra, liksom dynamiska faktorer, som kriminella eller antisociala attityder och brottsliga kamrater alternativt kamrater som accepterar brottslighet etcetera.

Responsivitetsprincipen handlar om att bygga insatser på de ungas sätt att lära sig, typ kbt eller någonting sådant, och se till att de är mottagliga för behandling.

Problemet med risk- och skyddsfaktorstänkandet är att det är en statistisk modell som handlar om statistiska markörer. Det här har alltså ingenting med orsakssamband att göra, och det är även svårt att värdera styrkan i de här olika riskfaktorerna. Det kan ju finnas unga som har *en* riskfaktor och blir kriminella och unga som har tio riskfaktorer men inte blir det. Hur ska man då kunna värdera, väga, vikta de här olika markörerna? Det är väldigt svårt att göra det.

Vad vi behöver är att ställa om vårt tänkande så att vi också är inriktade på orsakssamband. Vad är det mer specifikt som gör att vissa ungar gör på ett annat sätt? Om tio ungar går förbi en bil som är igång och där nyckeln sitter i kommer nio av dem att gå förbi bilen utan att reflektera över den över huvud taget. Men den tionde ungen kommer att säga ”Åh fan, en bil som är igång och där nyckeln sitter i!”, hoppa in och köra iväg med den, därför att den ungen har ett annat tänk än de övriga.

Vad är det som fostrar, formar, skapar det här annorlunda tänket som gör att brott uppfattas som acceptabelt? Det ska jag komma in på strax, men först ska jag visa en bild som kommer från två forskare som heter Mark W Lipsey och James C Howell. Den kom 2012, och jag tycker att den är bra och fortfarande håller.

Här pekar man på att kontrollorienterade modeller är ganska negativt korrelerade med utvecklingen, det vill säga att disciplin och avskräckning inte fungerar utan snarare kan vara kontraproduktivt. Det bygger nämligen på yttre påtryckningar på olika sätt som inte har någon förändrande komponent inom sig. Det som däremot har förutsättningar att fungera bättre är de modeller som är terapeutiskt orienterade.

Inom restorative justice får unga jobba med olika saker; vi kan säga att ungdomstjänst har en del inslag av restorative justice. Jag tycker att det finns andra problem med ungdomstjänst som gör att den är ganska problematisk som påföljd, men tanken med återuppbyggnad är vettig.

Skill building, counseling och multiple services innebär en inriktning med olika typer av insatser i familjer eftersom det många gånger är i familjerna som problemen ligger förankrade. Antingen är föräldrarna destruktiva – de brister på olika sätt och har negativa uppfostringsmetoder – eller också är föräldrarna svaga och orkar inte. De vill vara kompisar med sina ungar och orkar inte sätta gränser. Där måste man så att säga rikta in insatserna så att de här familjerna får rätt insatser och kan ta ett bättre ansvar för sina barn.

På skärmen visar jag nu de teoretiska utgångspunkter som jag tycker är viktiga. Det här har vi svårt att acceptera i Sverige; vi har i diskussionerna reducerat SAT – situational action theory – till något slags moralkonservativ modell, vilket är ett felaktigt tänk. Den har dock moraliska komponenter i sig som är viktiga att beakta, nämligen att moral har betydelse för hur människor ser på olika handlingsalternativ och om de accepterar eller inte accepterar brott.

Det här är en analytisk ansats som är ordentligt empiriskt grundad, och i den internationella kriminologiska diskussionen har SAT framhållits som väldigt intressant och nytänkande. Den anses också komma med mycket bättre förklaringsansatser än de teorier som vi i Sverige gärna förfäktar, nämligen det som är knutet till socioekonomiska faktorer – som egentligen har noll förklaringsvärde för orsakssambanden när det gäller unga personer. Det finns visserligen med som bakgrundsfaktorer i miljöer som alstrar kriminellt beteende och skapar områden – till exempel i de särskilt utsatta områdena – där ungar träffar på andra ungar som är kriminellt belastade, säljer droger och sådana saker.

De miljöerna i sig är ju väldigt destruktiva, men det är inte de socioekonomiska faktorerna som ligger bakom att någon bestämmer sig för att sno en bil, slå ihjäl en person eller våldta en ung tjej. Detta beror på helt andra saker, och det måste vi vara klara över.

SAT är ett sätt att försöka förstå orsakssambandet mellan uppfostran och brottsbenägenhet. Brottsbenägenhet handlar om självkontroll, moral, normer och värderingar samt kriminogena miljöer. Det är också frågan om uppfostran, det vill säga föräldrar som med tiden för över sina normer. Sedan tar kamrater och andra över normöverföringen under uppväxten. Värderingar och moral formar den moraliska plattformen. Den kognitiva fostran formar också barnets förmåga att stå emot yttre påverkan eller påtryckningar.

Barn och unga med svag förmåga till självkontroll blir lättare påverkade till normbrytande aktiviteter och blir alltså lättare att dra in i de här olika miljöerna. Till exempel är unga med intellektuella funktionsnedsättningar extremt lätta att dra in i de här miljöerna. Detta åskådliggör poängen med det här tänket – om vi nu ska jobba förebyggande gäller det att identifiera dessa personer tidigt.

Situationell handlingsteori, SAT, handlar om orsakernas orsaker, till exempel socioekonomiska faktorer. Detta är orsaker bakom det som orsakar kriminellt beteende. Hur utvecklas brottsbenägenhet? Hur utvecklas kriminogena miljöer, och hur kan vi påverka dem? Det är vad orsakernas orsaker handlar om.

Hur kan vi påverka beteenden i olika miljöer? Det handlar om olika kriminogena miljöer som är brottsalstrande. Vi måste angripa både miljöer och personer med brottsbenägenhet. Vi måste få grepp om dem som har brottsbenägenhet så att vi kan styra om deras tänkande. Det rör sig alltså om ett samspel mellan person och miljö. Orsaksmekanismerna handlar om hur vi tolkar hur unga personer upplever situationen till dess att brott framstår eller inte framstår som ett handlingsalternativ.

Slutsatsen är att socionomer behöver förstå orsakerna bakom ungas brottsliga och normbrytande beteende samt vad som påverkar dem. Det kräver både djup och bredd i kunskap och kompetens.

Man behöver också samverka med dem som bedriver uppsökande arbete riktat mot unga i riskmiljöer. Socionomer behöver kunskap om relevanta och effektiva metoder, men de behöver även kunskap om hur metoderna ska

tillämpas. Programintegritet handlar om dem som ska jobba med unga personer och om metoderna de ska använda. Vi kan inte ha människor som inte kan tillämpa de här sakerna. Det räcker inte att stoppa en metod i händerna på någon för att allting ska lösa sig. Den som ska tillämpa metoden måste förstå hur metoden ska tillämpas, på vem den kan tillämpas och i vilka situationer den kan tillämpas för att metoden ska bli effektiv. Vi i Sverige är något av metod-idioter och tror att det räcker att lägga fram en massa olika metoder för att allting ska bli frid och fröjd, men det funkar inte riktigt på det sättet.

Socialtjänsten som organisation behöver också implementera den här typen av metoder, stötta sina anställda samt organisatoriskt och systemiskt se till att det finns möjligheter att utveckla arbetet i den riktning som krävs.

Ordföranden: Då ska vi öppna för diskussion. Vi får förmånen att ta del av en rad panelsamtal. Till vår hjälp har vi en moderator. Vi har valt att bjuda in Emma Fagerstrand, som är utvecklingsledare vid Stiftelsen Allmänna Barnhuset.

Emma Fagerstrand: Jag tackar för möjligheten att vara här.

Förväntningarna på den nya lagen är nog skyhöga. Efter Michaels anförande känner vi att utmaningarna är ganska stora. Lagen ska, precis som vi har hört, ge förutsättningar att bättre bemöta de utmaningar som vi alla är överens om är jättestora. Men en lag som inte tillämpas eller omsätts i konkret handling kommer inte att göra någon skillnad. Nu blir frågan: Vad gör vi med den spelplan vi har fått?

Syftet med den här stunden, som jag kommer att hålla ihop, är att vi ska få lyssna till tre olika paneler som ska få ge sina olika perspektiv på vad vi ska göra nu. Hur går vi vidare för att gå från ord till handling? Det finns något slags momentum som vi ska få fatt i. Vi ska vrida och vända på en del frågeställningar vad gäller utmaningar och möjligheter med att gå från ord till handling.

Vi kommer att ha tre paneler. Vi kommer att röra oss på nationell nivå. Vi kommer även att få lyssna på representanter för det kommunala perspektivet. I den tredje panelen kommer vi att lyfta in civilsamhälle, stiftelser samt barns och ungas perspektiv.

Jag vill välkomna den första panelen. Elisabet Sjöström är utredare på Socialstyrelsen. Från Polismyndigheten har vi Mats Berggren, tillförordnad biträdande chef för Noa. Från Brottsförebyggande rådet kommer Karin Svanberg. Från Barnombudsmannen har vi Shanti Ingeström, som är utredare. De kommer att få möjlighet att börja med ett anförande på ungefär 90 sekunder för att sätta oss på banan vad gäller hur de ser på utmaningar och möjligheter samt vad som är viktigt att prata om. Därefter kommer jag att ställa ett antal frågor.

Elisabet Sjöström, Socialstyrelsen: Tack för att vi fick komma hit! Det är väldigt spännande.

Precis som Michael Tärnfalk talade om tycker vi på Socialstyrelsen att det förebyggande arbetet är grunden för att sedan komma upp i det brottsförebyggande arbetet. Dessa två hänger ihop väldigt väl. Socialtjänstens förebyggande arbete förebygger många olika typer av social problematik, som skadligt bruk och beroende, våld och kriminalitet.

När det gäller brottsförebyggande arbete har man identifierat vissa riskfaktorer. Det är dem man ska arbeta med för att motverka kriminaliteten. Detta är den stora skillnaden mellan brottsförebyggande och förebyggande arbete.

Vi på Socialstyrelsen stöttar socialtjänsterna i att arbeta systematiskt, ta reda på vilka målgrupper man har samt hur man kartlägger och analyserar. Det handlar också om att välja metoder som det finns kunskap om och som har stöd i forskning, så att barnen får effektiva insatser. Det nya blir att vi stöttar lite mer i det förebyggande arbetet med att sänka trösklar, göra det lättare att få enkelt stöd samt vara flexibla och underlätta för barn och familjer.

Vi upplever att det går i en väldigt bra riktning och att det råder stor aktivitet. Vi jobbar mycket juridiskt vägledande och kommunikativt. Vi har just nu en temavecka om lätt tillgänglig socialtjänst, med webbsändningar och soffor. Vi uppmuntrar till frågor och till att man kan bolla idéer i den här omställningen.

Mats Berggren, Polismyndigheten: Som statssekreteraren sa tidigare ser brottsligheten i dag inte ut som den gjorde för 10–15 år sedan. Vi har en helt annan brottslighet i dag. Det som tidigare var lokala konflikter och lokala händelser har nu blivit gränsöverskridande brottslighet där förövarna inte har någon koppling till offren i de händelser vi ser. Vi ser att grovt kriminella händelselöst utnyttjar unga i sin kriminalitet. Vi ser att unga blir förövare samtidigt som de är offer och själva utsätts för brottslighet. Vi måste möta dem på ett bättre sätt och få dem ur denna spiral.

Vi på Polismyndigheten har fått kasta gamla arbetssätt ut genom fönstret. Vi har insett att det gamla sättet att arbeta inte har fungerat. Vi kan inte utreda bort detta ärende för ärende. Vi behöver bygga ett annat system där vi delar information på ett helt annat sätt över gränserna, inom Polismyndigheten och utanför Polismyndigheten. Nu när jag har så många som lyssnar måste jag passa på att säga att vi tycker att det har gått ganska bra.

Vi har tryckt tillbaka det dödliga våldet och ser att det ligger på lägre nivåer än tidigare år. Samtidigt ser vi att det finns tiotusentals deltagare – ungdomar – på sidor på nätet med våldsbejakande budskap där man rekryterar personer för att begå brott.

Vi behöver vara snabbare. Vi behöver arbeta nära varandra och utbyta information. Vi behöver förstå problemet tillsammans – först då kan vi komma före problemet och påverka det. Vi brukar prata om att ett problem i rörelse kräver ett system i rörelse, och vi försöker leva efter den devisen. Vi pratar

också om en obruten reaktionskedja, så att det vi upptäcker på nationell nivå kan flöda hela vägen ned till lokal nivå och bli till åtgärder.

Vi ser den nya lagen som en möjlighet att komma till just en obruten reaktionskedja – en möjlighet att jobba tillsammans, utbyta information och komma före.

Karin Svanberg, Brottsförebyggande rådet: Vi ser det som att den nya socialtjänstlagen ger socialtjänsten mycket större mandat och legitimitet att bli en mer aktiv aktör i det brottsförebyggande arbetet. Jag vill nämna en annan lag som jag tänker mig att den verkar ihop med, nämligen lagen om kommuners ansvar för det brottsförebyggande arbetet. Den ena lagen ger kommunerna ett tydligt ansvar för samordning och systematik och för att arbetet ska vara kunskapsbaserat. Det stämmer ju väldigt väl överens med det som den nya socialtjänstlagen säger. Jag menar att dessa två lagstiftningar stärker varandra väldigt bra.

Socialtjänstens mandat att arbeta förebyggande har behövts. Vi som har jobbat med att trycka på för att få till ett bra brottsförebyggande arbete har behövt lagtext att luta oss mot för att få till det trycket. Ibland behövs det faktiskt.

En av de viktigaste förändringar jag ser i den nya socialtjänstlagen är det som handlar om att erbjuda vissa insatser direkt, utan behovsprövning. Som påpekades tidigare betyder detta att man kan agera snabbare när tidsfönster uppstår. I Brås undersökningar av barns och ungas inträde i framför allt kriminella organisationer och i kriminalitet visar det sig att det finns tidsfönster då det finns en större risk för att barnen dras in djupare i kriminalitet såväl som ett fönster som öppnas för att dra dem ur kriminalitet. Då behöver man kunna agera snabbt för att det inte ska bli en hämndaktion och för att barnet inte ska bli ett offer. Jag tycker att det var väldigt bra att en tidigare talare nämnde att barn ofta är både offer och förövare.

Det jag vill säga är att nyckeln till framgång är att både ha ett långsiktigt och kunskapsbaserat perspektiv, med en gemensam lägesbild i hela kommunen, och ha insatserna redo när de behövs samt våga prioritera. Brå vill, bland annat tillsammans med polisen, Socialstyrelsen och andra myndigheter, vessa det här arbetet.

Shanti Ingeström, Barnombudsmannen: Jag vill börja med att berätta att vi på Barnombudsmannen förra året träffade 88 frihetsberövade barn som har suttit i arrest, i häkte och på Sis. De är väldigt tydliga med att man måste hinna före de kriminella. De säger att socialtjänsten inte känner de här barnen. De kriminella har varit mycket snabbare på att identifiera de sårbara barnen.

Vi hoppas att man med den nya socialtjänstlagen ska kunna identifiera dessa barn innan de kriminella gör det, men vi känner oro för att det blir lite av kejsarens nya kläder. Det blir en ny lag, men vad händer i praktiken?

Man måste utgå från barnen och vad de säger. Väldigt många barn säger till oss att de får olika insatser som de uppfattar att socialtjänsten har testat på andra barn för länge sedan. Socialtjänsten tror att det ska funka även på dem, men det gör det inte. Vi måste individanpassa det så att barnen känner att det är för att man vill hjälpa dem.

Det handlar också om relationsbyggande. Den nya socialtjänstlagen ger socialtjänsten möjlighet att bygga relationer med barnen i ett tidigt stadium.

Emma Fagerstrand: Jag skulle vilja fortsätta lite grann. Vi är nyfikna på vad som är den starkaste faktorn som gör att det kommer att bli annorlunda och som gör att vi kan ta oss någon annanstans med den nya lagen.

Jag vänder mig till Karin från Brottsförebyggande rådet. Precis som du var inne på har ni redan ett uppdrag att stötta kommuner i detta arbete. Det finns även annan lagstiftning som går hand i hand med det här. Är kommunerna, ur ert perspektiv, rustade för att möta dessa utmaningar, och kan ni ge rätt stöd? Jag ställer frågan mot bakgrund av det som Michael Tärnfalk tog upp om att det finns stora behov inom socialtjänsten. Hur gör ni det? Vad är den viktigaste förändringen som gör att du ser att ni verkligen bidrar till en kunskapshöjning?

Karin Svanberg, Brottsförebyggande rådet: Många kommuner, särskilt sådana som länge har haft stora problem, har kommit väldigt långt i sitt arbete. Vi ser dock att det fortfarande är så att arbetet är reaktivt och att man agerar först när problemen redan har blivit akuta. Utmaningen blir att ställa om till ett mer kunskapsbaserat och systematiskt arbetssätt och att samla in och analysera data, skapa gemensamma lägesbilder och våga prioritera där behoven är som störst. Det är en ganska stor kulturförändring att inte bara se ett ärende in och ett ärende ut utan i stället lyfta sig på det här sättet.

Jag tror att många kommuner kommer att behöva fortsatt stöd för att klara den här omställningen, både strategiskt och operativt. Vi ska naturligtvis göra allt för att ge det stöd som vi kan ge. Vi har bland annat rullat ut en utbildning när det gäller barn och unga i organiserad brottslighet. Det är väldigt högt tryck på den; jag tror att det redan är 400 personer som har gått den.

Emma Fagerstrand: Jag knyter an till det du sa nu, Karin. Mats Berggren från polisen var inne på att vi behöver kasta ut gamla arbetssätt och göra på ett nytt sätt. Vad är det, Mats, som ur ditt perspektiv är annorlunda och ger er förutsättningar att jobba på ett nytt sätt? Kan du ge något konkret exempel på hur ni går de nya förutsättningarna till mötes?

Mats Berggren, Polismyndigheten: För vår del är detta väldigt efterlängtat. Vi vill ha ett nära och djupt samarbete med socialtjänsten. Det syns inte på mig, men jag har jobbat vid polisen länge. På 90-talet arbetade jag vid polisen i Lund. Då hade vi socialsekreterare på polisstationen. Det var fantastiskt bra. Vi hade ett nära samarbete, informationsutbyte och möjlighet till tidigare

insatser. Jag uppfattar att den här lagstiftningen pekar i den riktningen och ger oss bättre möjligheter att göra det. Då kan vi också komma före problemet med tidiga insatser.

Emma Fagerstrand: Jag vänder mig till Elisabet Sjöström från Socialstyrelsen. Ni ska ju också arbeta med att underlätta för kommunerna i den här omställningen. Hur kan ni bidra i arbetet med att jobba långsiktigt och planerande för att förebygga detta? Vi hörde att man ska samverka tidigt, också i det strategiska och långsiktiga arbetet, för att det här ska ha effekt. Vill du säga någonting om det? Hur kan ni möta de utmaningarna?

Elisabet Sjöström, Socialstyrelsen: Vi betonar att det förebyggande arbetet måste ges hög prioritet nu. Tidigare har det varit ganska eldsjäs- och projektorienterat. Vi hoppas verkligen att kommunerna i och med detta tar sitt ansvar när det gäller att förebygga all möjlig problematik. Det gäller särskilt det brottsförebyggande arbetet. Vi hoppas att de satsar och flyttar fram positionerna där.

Karin nämnde de digitala utbildningar som finns hos Brå. Vi har också fysiska utbildningar, som SIG och RBM, alltså risk, behov och mottaglighet. Vi har även Yrkesresan, som är en väldigt bra utbildning till yrkesverksamma som är olika erfarna. De kan gå på vid olika stationer där de befinner sig och få kompetensutveckling och vidareutveckling. Vi jobbar i våra nätverk med väldigt mycket informations- och erfarenhetsutbyten. Vi samlar behov och frågor och svarar på dem. Vi har en långsiktig planering för detta.

Emma Fagerstrand: Jag vill vända mig till Shanti Ingeström från Barnombudsmannen. På vilket sätt tror du att arbetet ned barnkonventionen, som har lyfts upp här, och ett barnrättsbaserat synsätt, med en förstärkning av vad som är en bedömning av barnets bästa, kan bidra till det brottsförebyggande arbetet? Och är detta rätt sammanhang att prata om rättigheter? På vilket sätt är det här en faktor som spelar roll i detta arbete?

Shanti Ingeström, Barnombudsmannen: Det handlar absolut om barnkonventionen. Det handlar också om synen på barn, vilket ju är vad barnkonventionen handlar om. Vi måste se bortom beteende. Vi måste se individer.

Vi vill också att man ska involvera barn när man tar fram insatser och fråga barn mer. Vi vill att man ska ha synen att det är de som är experter. Barn säger till oss att de inte får den hjälp de behöver. Det finns barn som har sagt till oss att de har bett om hjälp men inte fått någon. Barn har sagt att de har bett om att få hjälp att hoppa av men inte har fått någon hjälp av socialtjänsten.

Vi hoppas även att man med den nya socialtjänstlagen vågar ifrågasätta föräldrarollen mer. Det är ju läskigt att ifrågasätta föräldrar, men vi måste göra det. Detta är också ett medskick från de barn som vi träffar. Vi måste skydda barnen först – sedan kan vi jobba med föräldrarna.

Emma Fagerstrand: Då fick vi även ett medskick från barnen. Vi får fortsätta att lyssna, bland annat genom er men också i våra egna verksamheter, på barnens egna inspel för att våra verksamheter ska bli så bra och träffsäkra som möjligt.

Vi behöver lämna plats för nästa panel. Vi hade kunnat prata vidare väldigt länge. Det blir en frågestund senare, då ni kanske får möjlighet att återkomma.

Jag välkomnar den andra panelen, med representanter från SKR och från kommuner. Vi har Åsa Furén-Thulin, sektionschef på SKR, och Jessica Granquist, som är biträdande förvaltningschef i Helsingborgs kommun. Vi har även Yvonne Thilander, socialdirektör i Linköpings kommun, och Johanna Sollerman, som är brottsförebyggande strateg i Örebro kommun.

Ni är en panel som representerar områden där den nya lagen ska förverkligas. Vi är väldigt nyfikna på hur ni ser på förutsättningarna med den nya lagstiftningen på plats vad gäller de utmaningar och de möjligheter som den ger. Vilka chanser ska vi nu inte missa? Ni ska få möjlighet att ge era perspektiv.

Åsa Furén-Thulin, Sveriges Kommuner och Regioner: Det pågår just nu ett omfattande arbete ute i kommunerna. Först och främst vill jag säga att det är en otroligt positiv kraft, vilket är väldigt glädjande.

Att ställa om socialtjänsten till förebyggande och brottsförebyggande är någonting som är jätteviktigt. Samtidigt får vi inte glömma att inflödet av barn med otroligt komplexa behov är väldigt stort just nu. Samtidigt som man måste ställa om har man alltså en mängd ärenden att hantera där det redan har hänt. Man måste hela tiden jobba i två rör. Det här kräver en långsiktighet och uthållighet i att ställa om. Samtidigt som detta pågår råder också kompetensbrist ute i socialtjänsten; det får vi inte heller glömma.

Kommunerna behöver satsa. De behöver också hålla i och hålla ut. Samtidigt behöver man på nationell, eller statlig, nivå ge de förutsättningar som kommunerna så väl behöver. Som Michael Tärnfalk, Socialstyrelsen med flera har pratat om handlar det om kunskapsstöd, men det handlar också om långsiktighet i planeringsförutsättningarna. Vi är jättegglade för allt vi får när det gäller den nya socialtjänstlagen, men den sträcker sig endast till 2028. Statssekreteraren säger att detta är ett paradigmskifte. Det här är en kulturvända och kommer att ta tid. Vi måste hålla i och hålla ut på alla nivåer. Detta förutsätter att de ekonomiska förutsättningarna är stabila och långsiktiga samt att kommunerna vet om det.

Vi har fått stora riktade statsbidrag, men om man tittar på de generella bidragen för det brottsförebyggande arbetet ser man att de uppgår till 60 miljoner. Om man ska vara krass, och om regeringen nu har en ambitionshöjning, motsvarar detta inte ens en halvtidstjänst om man slår ut det på alla kommuner. Nu fördelas det inte så, men jag säger det så att man förstår.

Det är jätteviktigt att vi ser över det här. Vi vet just nu faktiskt inte hur regeringen har räknat här.

Vi är, återigen, jättetacksamma för att man satsar på socialtjänsten och att det sträcker sig till 2028, men vi hoppas på långsiktighet.

Johanna Sollerman, Örebro kommun: Jag jobbar bland annat med den lag som gäller kommunens brottsförebyggande ansvar och med att se till att vi tar fram kloka lokala lägesbilder och åtgärdsplaner. I det arbetet har socialförvaltningen och socialtjänsten en jätteviktig del.

Den nya lagen förtydligar att vi ska jobba grundat i vetenskap och evidensbaserad praktik. Jag är orolig för att socialtjänsterna kommer att behöva ett tydligt stöd när de kommer till den delen och ska borra ned sig. Kommunerna behöver ett tydligt och samlat stöd för att veta vilken evidens och beprövad erfarenhet de ska borra ned sig i.

I brist på bättre ord får jag säga att verksamheten inom socialtjänsten är ganska trendkänslig. Det brottsförebyggandearbetet har ett högt tryck på sig. Vi ska jobba snabbt, och vi ska möta upp. Det finns tryck från politiken, från samhällsdebatten och från polisen. Vi blir väldigt utsatta för att hela tiden fladdra mellan de senaste metoderna och samverkansmodellerna i stället för att borra ned oss i vad som är kärnkomponenterna i det som faktiskt funkar. Det finns kunskap om vilka riskfaktorer som förstärker risken för att hamna i kriminalitet, om orsaksfaktorer och om vad som påverkar kriminalitetsutveckling. Det finns också forskning och evidens om vilka insatser som funkar. Vi behöver ha detta i ett samlat grepp för att kunna ta den till oss så att socialtjänstens och kommunens jobb kan vara att implementera och använda dessa metoder i stället för att behöva fladdra och byta på grund av vad som händer i brottsligheten

Därför önskar, vädjar och kräver vi en nationell aktör som samlar denna kunskap och gör att vi kan gå dit och titta. Detta gäller arbetet i socialförvaltningarna men också det som ska utföras av skola och fritidssektor samt vår samverkan med polis och civila aktörer i kommunerna.

Yvonne Thilander, Linköpings kommun: Jag vill börja med att säga att jag hoppas att min röst håller och att jag inte får en rethostattack – då får ni komma in!

För att få evidens i det vi gör krävs det att vi dokumenterar emellanåt. Den nya lagen säger trots allt att även vissa insatser utan behovsprövning ska dokumenteras. Jag är inte emot det; vi behöver som sagt göra det också. Vi måste dock vara vaksamma och hjälpas åt. Hur gör vi så att de socialarbetare som finns där ute och jobbar tillgängligt och förebyggande inte hamnar bakom skärmar med ångest över att dokumentera rätt?

Vi skulle vara tacksamma för att nu få statliga myndigheters hjälp med praktisk vägledning. Var ska vi lägga nivån? Vad är rimligt att göra utan att vi, precis som våra utredare, hamnar bakom skrivbordet i desperation? Vi ska bli granskade, men om vägledningen dröjer till dess har vi en rädd socialarbetarkår. Det är mitt medskick i dag. Hjälp oss att få rätt nivå!

Jessica Granquist, Helsingborgs kommun: Socialtjänsten har en stark och central roll i det brottsförebyggande arbetet, men vi kan inte göra allt före-

byggande arbete själva. Omställningen gäller för hela kommunen, och precis som många andra har konstaterat i dag behöver våra barn och unga så mycket mer. De behöver en fungerande skolgång och bra fritidssysselsättning och kulturutbud. Våra barn behöver också tillgång till bra hälso- och sjukvård, och de behöver trygga och stabila vuxna och familjer.

Vi måste kraftsamla hela samhället. Det här är inte bara en kommunal angelägenhet. Vi måste kraftsamla för att förändra barns och ungas förutsättningar för en trygg och stabil uppväxt. Det är grunden.

Vi behöver fokusera på tidiga och lättillgängliga insatser. Det är de som måste vara i fokus. Vi måste också vara modiga och göra riktade insatser. Insatser utan föregående behovsprövning kan vara en nyckel för att stoppa nyrekrytering till kriminalitet, men då måste socialtjänsten ges förutsättningar att kunna arbeta uppsökande och nå de barn som inte själva söker sig till oss. Vi måste också bygga förtroende i lokalsamhället.

Tilliten till socialtjänsten är enormt viktig. Därför behöver vi tillsammans med de samverkansparter som möter våra barn tala väl om socialtjänsten och ge förutsättningar för barn och deras familjer att få rätt stöd i rätt tid.

Förebyggande arbete bygger på uthållighet, och det tar tid. Vi vill inte ha korta projekt eller kortsiktiga satsningar, utan vi behöver arbeta förebyggande och långsiktigt. Gör vi det i samverkan är det resurskrävande och tar tid, och det behöver vi stöttning med.

Emma Fagerstrand: Det är uppenbart att utmaningen ni alla står inför på olika sätt är stor och att förväntningarna på stöd i omställningsarbetet är höga. Som ni säger finns det redan kunskap, och ni har verksamheter som, även om kunskap fattas, sitter på mycket kompetens. Jag tror att det var Johanna som pratade om kärnkomponenterna och att vi vet en hel del.

Kan ni ge exempel på små steg ni tar i rätt riktning så att man inte väntar så länge så att taget har gått? Utmaningarna är stora, men vad gör ni redan nu med utgångspunkt i den nya lagen? Vill någon ge ett exempel?

Johanna Sollerman, Örebro kommun: Jo, vi tar absolut små steg. Jag tänker att lagen om brottsförebyggande arbete har möjliggjort för kommunerna att titta bättre på våra lokala lägesbilder och ställa frågan till socialtjänsten: Vad ser vi i form av kriminalitetsutveckling? Vad ser vi i våra verksamheter att vi har för typ av problem?

Örebro har ett ganska gott rykte i det förebyggande arbetet, och därför kan jag bjuda på ett exempel. När vi tittade på insatser såg vi att vi hade fler samverkansmodeller än vad vi hade rekommenderade insatser från Socialstyrelsen. Det är värt att fundera på. Vi tar alltså till snabba lösningar där vi är uppvaktade av andra myndigheter att tillämpa en viss samverkansmodell, och eftersom socialtjänsten i dag inte är grundad i egen kompetens, alltså att vi ska jobba med dessa kärnkomponenter, hamnar det lite i händerna på förslag av den typen i stället för att vi säger: "Vi behöver titta på vår lägesbild, och denna

typ av problematik har vi inom socialtjänsten och inom de kommunala verksamheterna. Vi ser en ökning av denna typ av problematik, och vi måste möta den. Okej, vad finns det för evidensbaserade metoder och arbetssätt, och hur implementerar vi dem?”

Det här är svårt, för brottsförebyggande arbete är lite diffust att beskriva. Tydlighet och evidens behövs så att vi kan jobba mot kriminella attityder och värderingar på det *här* sättet och möta upp med föräldrastöd i riskgrupper på det *här* sättet. Vi ska kunna grunda oss på det.

Jag är strateg, och det är en fin titel. Men min största yrkesstolthet är att jag är socialarbetare, och jag menar att det sociala arbetet inom socialtjänsten i en kommun ska ha en ledande position i att driva det förebyggande sociala arbetet i kommunen.

Emma Fagerstrand: Det låter som att du efterlyser lite mer handfast och konkret stöd från de aktörer som ska erbjuda stöd.

Vilket är den nya lagens starkaste kort, skulle ni säga? Vad kan framför allt göra skillnad? Kan ni välja ut något som känns särskilt viktigt?

Johanna Sollerman, Örebro kommun: Just möjligheten att jobba utan behovsprövning gör att vi mycket bättre kan möta upp där individerna finns i våra kommunala verksamheter och där man känner en oro. Möjligheten att möta upp skolans oro för en elev med uppsökande och förebyggande socialt arbete från socialtjänsten gör att glappet inte blir så stort. Och detta att prata gott om socialtjänsten är ju enklare när socialtjänsten är på plats ute och syns, märks och har en roll. Detta i kombination med ett fördjupat och tryggt socialt arbete som är grundat i evidens kommer att ge oss flexibiliteten att möta medborgare och invånare samt fördjupning och trygghet i att vi faktiskt jobbar på rätt sätt tillsammans med skola, fritidsverksamheter och arbetsmarknad.

Emma Fagerstrand: Yvonne, vad tänker du att detta ställer för krav på er verksamhet? Vad är det som behövs för att ni ska kunna göra detta?

Yvonne Thilander, Linköpings kommun: Vad gör vi rent konkret? Vi är ute i förskolor och skolor och försöker etablera kontakt. Jag kommer från en kommun där vi har haft förmånen att ha mycket serviceinsatser, och för att vara lättillgängliga har vi under många år säkert varit nära gränsen för vad som är lagligt med öppna insatser. Men när vi tittar på vilka som väljer att ta emot insatser ser vi att det inte är de som bäst skulle behöva dem. Bland dem som bäst skulle behöva insatser finns det en oro och en misstro, bland annat på grund av påverkanskampanjen. Vår största utmaning är därför att vi tillsammans med polisen på skolor, på familjecentraler och ute i samhället måste få fler grupper att känna förtroende för och hopp om att det vi gör kan hjälpa deras familj och barn.

Emma Fagerstrand: Det har funnits farhågor med lagen vad gäller jämlikhetsperspektivet. Man tänker att de barn som är i riskzonen får svårast att nå fram och att det när man förändrar arbetssättet kanske blir svårare för vissa grupper att få hjälp. Ser du några risker med detta, Jessica, och hur kan man motverka dem så att det blir jämlikt?

Jessica Granquist, Helsingborgs kommun: Det är inte bara en risk, utan det är ett faktum. Vi måste skapa jämlikhet i våra insatser. Vi kan inte sitta och vänta; vi måste agera nu. Vi måste jobba uppsökande på ett annat sätt tillsammans med våra samarbetspartner, varav många finns här i rummet. Vi behöver jobba proaktivt och ge särskilt riktade insatser.

Jag håller i och för sig med Michael Tärnfalk om orsakssamband, men vi måste identifiera familjer och barn som finns i riskgrupperna. Dem möter vi på våra familjecentraler, förskolor och skolor och i föreningslivet. All forskning i dag visar att en fullgången och lyckad skolgång minskar risken för utsatthet senare i livet, och därför måste vi kroka arm med våra samarbetspartner för att hitta och möta dessa riskgrupper.

I Helsingborg har vi en verksamhet där socialtjänsten tillsammans med förskolorna ger ett tidigt stöd till femåringar. Vi stöttar barnen att knäcka läs-, skriv- och räknekoderna innan de börjar förskoleklass. Parallellt ger vi stöd till föräldrarna så att de kan fortsätta stötta sina barn i deras skolgång. Det är precis detta vi behöver göra tillsammans med dem som möter våra barn; det är vår ingång.

Emma Fagerstrand: Dessa insatser görs nu. Men ni ska också tänka på lång sikt och planera, vilket kräver en samverkan med andra aktörer i kommunen, exempelvis skolan. Hur kan bedömningen av barnets bästa, förstärkningen av barnkonventionen och jämlikhetsperspektivet inkluderas i planeringsarbetet på sikt? Är kommunerna rustade för detta, och är era politiker redo att plocka in denna aspekt när de gör långsiktiga planer så att ni ska ha förutsättningarna i er verksamhet? Hur ser det ut på denna punkt?

Yvonne Thilander, Linköpings kommun: I de kommuner jag har erfarenhet av finns det en god vilja och ambition. De får ut mål och uppdrag till alla förvaltningar och samverkar i det förebyggande arbetet. Svårigheterna uppstår när vi går utanför kommunen. Vi behöver också regionen, inte minst när det gäller att tidigt möta familjer när de får barn och så vidare. Det gäller också polisen. Vem vill vara mest flexibel i sin organisering? Vem ska anpassa sig efter vems organisering för att kunna möta detta? Då blir det genast svårare i den långsiktiga planeringen.

Emma Fagerstrand: Hur gör ni för att möta detta? Det måste ju lösas. Ni ska sitta tillsammans och planera långsiktigt, och det är en jätteutmaning att samtidigt ha barnets bästa i fokus. Vad tänker ni att ni ska göra för att uppnå det?

Åsa Furén-Thulin, Sveriges Kommuner och Regioner: Enligt lagstiftningen är det hela kommunen, inte regionen. Men vi gör allt vi kan för att få med även regionen i planeringen. Ett dilemma är att socialtjänsten inte har varit riktigt rumsren i tillväxt- och samhällsbyggnadsförvaltningarna, men här behöver man börja samarbeta noga för att se strukturella förändringar, alltså de Michael var inne på. Hur ser det ut i bostadsområden och liknande? Vad behöver man planera just där?

Det handlar också om indikatorer. Vi måste visa upp statistik på hur det ser ut i vårt område och i andras område. Detta jobbar vi med. SKR har också inlett ett arbete med kommunerna, och 274 kommuner har gått in i en process där man vill förändra och utveckla med den nya socialtjänstlagen. Detta är ett sjok i denna process.

Emma Fagerstrand: Innan vi släpper fram den sista panelen, har någon ett gott exempel på när ni har fått till en samverkan ni kan bygga vidare på?

Johanna Sollerman, Örebro kommun: Jag kan ta ett kommuninternt exempel, något som vi behöver grunda arbetet på. I Örebro har vi gjort en gemensam lägesbild över vilka som möter framför allt barn och unga samt människor som finns i den kriminella miljön. Vad ser vi tillsammans, hur identifierar vi de stora riktningarna och vad behöver vi jobba med? Då blir samverkan mycket enklare, för vi har sett samma problembild och har förståelse för varför vi går åt ett visst håll och varför vi väljer ett visst arbetssätt. Kommunerna behöver en röd tråd i sitt brottsförebyggande arbete, från det förebyggande till det brottsförebyggande, med tidig upptäckt och sedan behandlande eller återfallsprevention. Om vi är så starka sätter vi kommunens brottsförebyggande arbete i förarsätet i det förebyggande arbete som behöver göras.

Emma Fagerstrand: Det handlar om en samsyn i det tidiga arbetet och i planeringen.

Jag tackar denna panel. Vi hade kunnat prata mycket längre, för det finns många fler frågor.

Då välkomnar jag upp den sista panelen. Den nya socialtjänstlagen ställer krav på samverkan och utmanar oss att tänka lite nytt, och det behöver vi kanske göra för att tillämpning ska vara möjlig.

I denna panel finns ett något mer övergripande perspektiv från länsstyrelsen. Också Stiftelsen Allmänna Barnhuset och Stiftelsen Fryshuset ger sina perspektiv på både de utmaningar och möjligheter den nya lagen ger, och den lokala polisen representeras genom lokalpolisområde Farsta.

Kan vi få syn på något i skärningspunkten mellan olika typer av verksamheter? Vad skulle ni vilja skicka med i det fortsatta samtalet om hur vi med hjälp av den nya socialtjänstlagen kan arbeta förebyggande för att motverka brottslighet?

I panelen finns Annika Lidström, enhetschef på Länsstyrelsen Västra Götaland, Anders Djurestad, polischef i Farsta, Linda Ljunggren Syding, generalsekreterare för Stiftelsen Allmänna Barnhuset och Camila Salazar Atías, senior specialist på Stiftelsen Fryshuset.

Jag börjar med att ge ordet till Annika Lidström.

Annika Lidström, Länsstyrelsen Västra Götaland: Låt mig börja med att bekräfta mycket av det som redan har sagts här. Det är viktigt att komma ihåg att de problem och den samhällsutveckling vi står inför i dag är oerhört komplex och svår. Det vet vi redan, tänker ni. Jag tänker dock att det är viktigt att ha med sig det, för hade det varit lätt hade det varit gjort. Men från länsstyrelsernas håll tror vi verkligen på att den nya lagstiftningen kommer att ge en hel del möjligheter man inte tidigare haft.

Det jag tar upp här är sådant vi får till oss från kommunerna. Vad är det då som är viktigt? Vi tror att det är oerhört viktigt att tydliggöra socialtjänstens uppdrag och mandat i det fortsatta arbetet och att använda hela detta mandat. Vi har varit inne på det kunskapsbaserade arbetet, vilket givetvis är oerhört viktigt. Det är oroande att se bristen på tillgång till evidensbaserade metoder. Jag hoppas kunna återkomma till det. Även tvärprofessionellt arbete och att ta möjligheten att kunna ge tidiga insatser är viktigt. Barnrättsperspektivet har också nämnts, och jag är säker på att det kommer upp igen eftersom det är otroligt viktigt.

Avslutningsvis ska jag nämna ett par saker som inte har tagits upp så mycket under förmiddagen. Vi hör från de kommuner vi möter att detta kommer att ge en möjlighet att stärka närvaron i lokalsamhället. Det handlar om relationsskapande arbete, platsbaserat arbete och tillitsbaserat arbete. Här är samverkan med civilsamhället givetvis jätteviktig. Slutligen handlar det om att arbeta strukturerat med social kartläggning, vilket Michael var inne på. Det gäller att systematisera information, identifiera mönster och riskområden och så vidare. Det ger möjlighet att jobba lite mer strategiskt med sociala frågor.

Anders Djurestad, Polismyndigheten: Först vill jag tacka för ett revolutionerande skifte kopplat till lagstiftning. Vi har länge jobbat med en föråldrad socialtjänstlag, och nu har vi äntligen en lag på plats som vi ser gör ett anslag mot lokal kontext. Den påverkar och utmanar, men den skapar också enorma förutsättningar för att vi verkligen ska kunna komma närmare varandra.

De senaste årens samhällsutveckling har gjort att vi har tvingats närma oss varandra. Men vi har också sett att det finns brister i lagstiftningen som gör att vi inte kan kommunicera. Vi kan inte dela information, och vi kan inte jobba operativt och taktiskt i den minutoperativa tidsskalan. Men den nya lagen ger bra förutsättningar för detta och även för tidiga insatser, främst kopplat till barn och unga.

Vi får dock inte glömma bort helheten i socialtjänstlagen. Polisen jobbar ju med äldre som råkar ut för bidragsbrott och bedrägerier. Skadligt bruk och

beroende är en annan del som rör hela åldersskalan, och vi jobbar också med våld i nära relationer, där vi kommer närmare familjer och där också ungdomar är involverade.

Jag tror på första linjens socialtjänst, och jag tror på kunskapsbaserad socialtjänst och planering av insatser där vi delar information och hjälper och stöttar varandra mellan verksamheterna och myndigheterna. Jag tror också på en kunskapsbaserad och lärande resa tillsammans där vi delar på tvären i hela Sverige.

Linda Ljunggren Syding, Stiftelsen Allmänna Barnhuset: Det är otroligt spännande att sitta här och lyssna och göra iakttagelser, och jag summerar det lite som att det handlar om hur vi gör omställningen, hur vi implementerar den nya lagen och vilka metoder vi använder. Förlåt, Michael, om jag verkar metodotkig, men det är en viktig del av arbetet.

Allmänna Barnhuset tror sig kunna bidra med. Det återstår för oss att tillsammans lösa detta, och det är inte bara socialtjänstens uppdrag att ställa om. Många har varit inne på förändrade arbetssätt och nya sätt att tänka, och jag tror att vi alla måste fundera över hur vi kan agera på nya sätt i våra respektive verksamheter för att vi ska nå nya resultat.

Allmänna Barnhuset har i 400 år opererat i skärningspunkten mellan barnets bästa och samhällets nytta. Det betyder inte att vi sitter på alla svar, men det som har blivit tydligt och som jag också hör här i dag är betydelsen av att samla olika aktörer, såsom forskare, praktiker, myndigheter och givetvis barnen, man får inte glömma barnperspektivet, för att prata och tänka tillsammans och slå hål på stuprören.

I vårt arbete är de viktigaste utgångspunkterna alltid att barnkonventionen ska väga tyngst och att forskning och evidens ska ha en koppling till de metoder och insatser vi utbildar i och försöker sprida och tillhandahålla på olika sätt. Detta går också väl i linje med nya socialtjänstlagen. Vi kan bidra med att vara den strategiska partnern för att man på en strategisk nivå i socialnämnder också långsiktigt ska kunna göra planerings- och implementeringsarbetet. Vi har också nationella arenor för samtal mellan olika aktörer, och här kan vi spela en ännu större roll. Vi kan ta platsen som arena där man kan samlas och fortsätta de viktiga diskussioner och samtal som inleds i dag. Vi kan också sprida effektiva metoder grundade på forskning och evidens.

Camila Salazar Atías, Stiftelsen Fryshuset: Vi har inte 400 års erfarenhet men 40 års erfarenhet av att jobba med unga, och speciellt de unga vi pratar om i dag. Vi är extremt glada för och positiva till den nya socialtjänstlagen. Det viktigaste är dock att lyssna på barnen. Många gånger hjälper vi barn som redan är i gäng och vill lämna dem. De har ofta haft kontakt med socialtjänsten, och när vi frågar vad det är som gör att de är mottagliga för vår hjälp säger de att vi lyssnar på vad de behöver och inte tar beslut över deras huvuden. Jag

tror därför att det är viktigt att barnen får vara delaktiga i den insats som behövs.

Det är givetvis också viktigt att civilsamhället äntligen får en uttalad roll, för vi finns där. Men vi jobbar utan säkra resurser. Det mesta av våra resurser är statsbidrag för ett år i taget, och det innebär en risk. Jag tänker att det är viktigt att ha med detta. Nu finns civilsamhället med som en jätteviktig kugge, vilket vi är tacksamma för, men var är de viktiga resurserna så att vi kan ha en långsiktighet i vårt arbete?

Det är också viktigt att vi får vara en del av analysen. Många gånger gör kommuner problemanalyser, men civilsamhället får först komma in när man redan bestämt vad som ska göras. Vi behöver vara en del av detta tidigare.

Till sist: När det gäller kunskap finns det så många kommuner och socialtjänster, och vår erfarenhet är att man gång på gång hittar olika lösningar beroende på kommun. Många socialsekreterare byter också ofta jobb. Detta betyder att vi hela tiden måste lära ut och upp för att man ska förstå. Att centralisera kunskapen eller att man åtminstone lär av varandra inom socialtjänsten hade varit till god hjälp.

Emma Fagerstrand: Du är inne på det strategiska och långsiktiga planeringsarbetet, vilket nästan alla har pratat om. Det verkar vara en nyckel, och du säger att civilsamhället behöver vara en del av det. Du lyfter också fram barns röster, och dessa är en del av den bedömning av barnets bästa som kanske ska göras långsiktigt.

När det gäller att lyssna på barns röster, har ni utrymme till det hos polisen i Farsta, Anders? Kan ni göra det tillsammans med socialtjänsten? Hur ska det gå till? Vad gör ni konkret?

Anders Djurestad, Polismyndigheten: Vi har jobbat länge med att lyssna på barns röster. Vi möter barn och ungdomar dagligen och dygnet runt. De flesta lokala polisorganisationer har en samverkansöverenskommelse med kommunen, och där ingår krav på varandras verksamheter. Jag vet att den nya lagen kommer att skapa ännu bättre förutsättningar att jobba inte bara dagtid måndag till fredag utan dygnet runt årets alla dagar med att möta barn och skapa direkta insatser. Jag tror att vår kunskap och våra möten tillsammans med socialtjänst och andra aktörer kommer att bli mycket effektivare.

Emma Fagerstrand: Tror du att era möten med barn och det barn säger när ni är på plats kommer att tas till vara i det långsiktiga planeringsarbetet? Det är ju någonting som också ska fångas upp. Har du sådana förhoppningar?

Anders Djurestad, Polismyndigheten: O, ja! Jag måste tro att det ska hända, och vi måste verkligen hjälpas åt att lära oss att lyssna på varandra och dela med oss så att vi skapar denna utveckling.

Emma Fagerstrand: Detta med inkludering av barns röster i det långsiktiga planeringsarbetet och vikten av det, hur tänker länsstyrelsen kring det? Kan ni vara med och stötta att också få med denna aspekt i det långsiktiga, strategiska arbetet?

Annika Lidström, Länsstyrelsen Västra Götaland: Det tror jag absolut. Länsstyrelserna har en unik position, roll och möjlighet i den fortsatta implementeringen och omsättningen av den nya lagstiftningen på lokal nivå så att lagstiftningens alla delar omsätts och används så som det är tänkt.

Vi har genom vår portfölj redan uppdrag på en mängd områden som hänger nära samman med detta. Det handlar om barns livsvillkor, våld i hemmet, fullföljda studier och så vidare. Vi har till uppdrag att förebygga rekrytering till kriminella gäng, och vi har ett avhopparuppdrag.

För länsstyrelsen är det naturligt att vara ett stöd och att ha uppdrag för att stödja, inklusive i frågor som rör tillit, barnrätt med mera, just för att vi har möjlighet att föra samman alla perspektiv, vilket är enda vägen framåt för att lösa problemen.

Emma Fagerstrand: Är det någon särskild framgångsfaktor du vill lyfta fram i det långsiktiga implementeringsarbetet?

Annika Lidström, Länsstyrelsen Västra Götaland: Det vi har identifierat och som vi får till oss hela tiden är just det jag var inne på tidigare, nämligen att säkra metodförsörjning till kommunerna. Vårdcentraler har tillgång till antibiotika, bandage och blodtrycksmaskiner, men socialtjänsten lämnas väldigt ensam att både skapa, genomföra, följa upp och utvärdera sina metoder. Här tänker vi att länsstyrelsen är en perfekt aktör för att säkra kedjan mellan den nationella nivån och den lokala nivån så att alla de metoder vi ändå tror på finns tillgängliga och utvärderas, följs upp och förvaltas.

Emma Fagerstrand: Det låter som att det finns både ett stort behov och en förväntan att ni tar den bollen.

Annika Lidström, Länsstyrelsen Västra Götaland: Vi ser nog det här som ganska avgörande. Det är detta vi hör.

Emma Fagerstrand: Du pratar också om olika metoder som behövs. Det handlar om fler verktyg i lådan, och så vidare. Jag vill fråga dig, Linda, om du kan ge något exempel på vad Stiftelsen Allmänna Barnhuset skulle kunna bidra med utifrån er roll som mötesplats mellan olika arenor och metoder eller verktygslådor.

Linda Ljunggren Syding, Stiftelsen Allmänna Barnhuset: Jag tycker till exempel att det är spännande med möjligheten att nå fler unga med icke behovsprövade insatser utan vårdnadshavares samtycke. Den nya lagstiftningen har förutsättningar att bli en fantastisk propplösare. Vi ser dock vilka utmaningar man också verkar ha när det gäller att få avsätta resurser i praktiken för att implementera dessa öppna och evidensbaserade metoder.

Det är också intressant att fundera på nya metoder. Just ordet ”nya” gör ju att det låter som att de saknar forskning och evidens, men där tror jag att vi kan ta en viktig roll i att våga vara en plattform för innovation och nya initiativ, idéer och forskning. När det gäller det tror jag att vi kan driva på en hel del. Framför allt tror jag att det handlar just om en samtalsarena och att förena olika aktörer.

Emma Fagerstrand: Det kanske är just att fler möts och provtänker tillsammans som är utmaningen här och nu.

Jag har en fråga till Camila om allt det som ska hända nu. Ni pratar om att lyssna på barn och unga. Hör du något från barn och unga om vilka förväntningar de har? Finns det något du har med dig, eller känner du att det finns en förhoppning och en tillit hos barn och unga? Detta bygger ju lite på tillit också. Vad har du med dig och vad ser du när det gäller detta?

Camila Salazar Atías, Stiftelsen Fryshuset: Tilliten hos barn och unga för socialtjänsten är extremt låg där vi verkar. Det är jätteproblematiskt. Det första och viktigaste är tillitsskapande. Där kan vi som civilsamhälle vara en jätteviktig brygga, och för det behöver vi också ha en tillit till att socialtjänsten agerar på det vi menar att de ska agera på.

Jag vill nämna ett ganska konkret exempel. Vi har i dag avhoppare som inte får den hjälp de behöver. De kanske inte platsar på polisens lista, eftersom man måste nå en viss nivå av brottslighet för det. Vi har förebyggande insatser. Det betyder att vi öppnar för att hjälpa även dem som finns runt gängen. Det kostar pengar. Att öppna det fönstret kommer att innebära en massa olika delar.

Det som är fantastiskt i detta är att det står både evidens och beprövade erfarenheter. I vår verksamhet håller vi hela tiden på med att agera utifrån vad som händer. Det betyder att vi kanske inte har den evidensbaserade metoden, för den är inte så förändringsbar och flexibel som det vi behöver agera i. Ordet beprövat betyder att det öppnar för att 40 års beprövat arbete fungerar. Det är jag väldigt tacksam för.

Emma Fagerstrand: Tack för detta inspel. Efter alla de här samtalen blir vikten av att göra det här tillsammans tydlig. Vi behöver tänka nytt och utanför det vanliga. Vi har inget annat alternativ än just att våga bjuda in varandra.

Vi ska ta en halvtimmes kaffepaus nu. Jag tackar den sista panelen! Ta gärna chansen att prata med varandra under pausen.

Ordföranden: Tack så jättemycket, Emma! Tack så mycket alla paneldeltagare för värdefulla samtal. Nu är det som sagt dags för paus, och därefter kommer ledamöterna att få ställa sina frågor, och diskussionerna fortsätter. Vi ajournerar nu mötet till klockan 11.05.

Ordföranden: Då återupptar vi sammanträdet. Jag vill rikta ett särskilt varmt välkommen till vår socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall, som nu också finns med oss för att kunna delta i diskussionerna.

Nu är det dags för frågestund med ledamöternas frågor. Som vanligt uppmuntrar jag mina kollegor att vara kärnfulla när ni ställer frågor men också att vara tydliga med till vem ni riktar frågan.

Martina Johansson (C): Tack till alla deltagare som har presenterat hittills!

Vi pratar mycket om den nya socialtjänstlagen med öppna tidiga insatser som kräver att vi också skapar tillit. Det behövs en uppsökande verksamhet.

Samtidigt finns det i dag också förslag som handlar om det som vi kallar mellantvång, exempelvis vite till föräldrar som inte bidrar till att barnen går till skolan eller inte går på föräldramöten. Det jag funderar över är om ni ser någon risk i att man ska implementera båda de här arbetssätten samtidigt och vad det i så fall innebär inom socialtjänsten och för tilliten hos familjerna. Kan de motverka varandra, eller blir det ett komplement?

Nu sa ordföranden att vi ska vara tydliga med vem vi riktar oss till. Jag skulle vilja rikta frågan åt flera håll. Jag skulle vilja höra vad till exempel Linköpings kommun har att säga om detta, men jag vill också höra vad Fryshuset har att säga som representant för civilsamhället.

Yvonne Thilander, Linköpings kommun: Det är en komplex fråga du ställer.

Jag har varit handläggare i ett tidigare liv, höll jag på att säga, för länge sedan. På den tiden kunde vi som utredare göra mycket mer, som Fryshuset och Michael återgav.

Min erfarenhet efter tio år i det var att om det gick så långt att vi var tvungna att föreslå att omhänderta ett barn med tvång, för det hände ju, var min nästkommande uppgift efter att jag hade fått igenom det och ett barn var placerat att få föräldrarna att se att det här var bra – att det var bra för dem och deras barn.

Nu är jag väldigt diplomatisk, men så kan det ju vara med mellantvånget också. Kan vi arbeta med att visa att det här är bra för era barn och bra för er, då kanske det skulle vara något bra. Men jag säger inte att det är lätt. Svaret bygger på min egen erfarenhet.

Camila Salazar Atías, Stiftelsen Fryshuset: Svår fråga, men jag kan se det på två sätt.

Det ena är såklart att det finns en svårighet i själva utredningen kopplad till exempelvis vite. Varför kommer inte föräldrarna? Vad är anledningen till att

de inte dyker upp? Är det att de inte kan, inte förmår, eller vad ligger bakom? Det är något ganska essentiellt att ta reda på innan man skickar en faktura.

Samtidigt har det under alla år jag jobbat också varit så att man ganska mycket skyller på socialtjänsten för att den inte har gjort insatser när socialtjänsten har erbjudit insatser men föräldrarna har tackat nej. Då hamnar man i en situation som blir plus minus noll – eller egentligen minus därför att barnen då går vidare i sin kriminalitet.

Å andra sidan: Med den nya socialtjänstlagen som ska jobba så pass tidigt ska vi förhoppningsvis aldrig kunna hamna där. Det har ju varit det också – jag har massor av exempel på folk som har velat ta hjälp. Barnen har ännu inte begått brott så att polisen ska ta dem, eller också är de för unga och socialtjänsten har sagt att de inte riktigt passar in i de här boxarna. Då hamnar de mellan stolarna. Den nya socialtjänsten ska förhoppningsvis täppa till de hålen. Men jag vill om möjligt rikta frågan till Erik från Rädda Barnen, som jag vet är superpåläst i de här frågorna, om han vill komplettera den.

Thomas Ragnarsson (M): Ordförande! Jag har två korta frågor.

Den första går till Michael Tärnfalk. Han beskrev föredömligt behovet av en förändrad socionomutbildning kopplad till den nya socialtjänstlagen. Min fråga är om han har funderat på hur vi ska utbilda de befintliga socionomerna och hur man skulle kunna komplettera deras utbildning. Risken är annars att vi får 290 olika utbildningspaket. Det tror jag skulle vara väldigt olyckligt.

Den andra frågan gäller dokumentationskravet. Yvonne Thilander lyfte i sitt anförande fram lite om det här med dokumentation. Socialtjänsten lider väl av samma problem som hälso- och sjukvården: Man har en otrolig överdokumentation i dag, och den överdokumentationen är många gånger kopplad till rädsla för att bli granskad. Man vill alltså inte riskera att få kritik, och då överdokumenterar man.

Jag tror inte att det är någon, varken inom socialtjänst eller hälso- och sjukvård, som är emot att vi ska dokumentera. Men vi ska dokumentera för klientens och patientens skull, inte för vår egen skull. Då är min fråga till Socialstyrelsen om man funderar på att ge lite bättre direktiv till tillsynsmyndigheten när det gäller granskning av dokumentationen.

Det enda man får reda på vid en granskning är ju det som inte är bra, till exempel vad man har glömt. Men man får aldrig reda på att man har överdokumenterat. Det gör att varje gång det sker en tillsyn blir det på något sätt normen för hur man ska dokumentera. Det har då lett till den här överdokumentationen.

Det var en krånglig fråga, men jag tror att man förstår vad jag är ute efter.

Michael Tärnfalk, filosofie doktor: Jag har funderat en del på vad man ska göra med de socionomer som är utbildade och inte har fått med sig det som de behöver i sin utbildning för att kunna arbeta med den typ av problematik som vi nu står inför.

Det behövs en ganska omfattande utbildningsinsats som jag tror att man behöver överväga på statlig nivå och då också titta på de nya teorier som har vuxit fram och som har svårt att få fäste i Sverige. Därför tror jag inte att vare sig Socialstyrelsen eller Brå är särskilt lämpade att hålla en sådan utbildning. De är alldeles för inkörda i RBM-modellen och socioekonomiska faktorer, vilket för att uttrycka det försiktigt har begränsat värde när det gäller den här problematiken därför att socialarbetare är inkörda på ett tänk som inte riktigt funkar i den värld som de verkar i dag. Det innebär också att de är vilsna i hur de ska adressera den här typen av problematik.

På strukturell nivå kan man naturligtvis fundera över hur en sådan utbildningsinsats ska se ut. Det har jag inga direkta svar på. Men jag tror att man behöver rikta insatserna från ett övergripande perspektiv och inte låta det här ligga i händerna på 290 kommuner, för då kommer det att bli 290 olika lösningar och sådana saker.

Jag tror att man som socialarbetare som arbetar inom det här området behöver få en hel del nytt som universiteten inte kan erbjuda. Det här är ett område som är ganska eftersatt under i princip hela socionomutbildningen, så det är inget man löser på kort tid.

Sabina Orstam, Socialstyrelsen: Tack så mycket för frågan om dokumentation! Jag vill först säga att jag delar din bild av att det handlar om att varken överdokumentera eller underdokumentera utan ha syftet väldigt klart för sig. Vi ser både och, både underdokumentation och överdokumentation, och det ser tillsynen också.

Det vi på Socialstyrelsen jobbar mest med just nu kopplat till dokumentation är att ta fram stöd för icke behovsprövade insatser. Det är där vi uppfattar att efterfrågan är störst just nu. Och det är inte bara polisen som ändrar sina arbetssätt, utan även vi på Socialstyrelsen behöver ändra våra arbetssätt. Det tar kanske ett år innan vi har en ny handbok, så i stället för att vänta på den jobbar vi successivt med att lägga ut de delar vi kan på vår webbsida. Det är ett sätt att försöka möta det stora behov som finns just nu.

Vi har också sett att det finns en rädsla för tillsynen. Men Socialstyrelsen tillsammans med Ivo har fått ett regeringsuppdrag att titta på hur en kvalitetsgranskning av socialtjänsten skulle kunna se ut. Det är ett arbete som precis är påbörjat, och vi ska lämna en delrapport till regeringen i juni 2027 och slutredovisa senast i mars 2029.

Maj Karlsson (V): Först skulle jag vilja ha lite av en uppmaning till oss inom politiken.

Det har ju kommit fram oerhört många viktiga synpunkter som det är väldigt viktigt att vi följer upp nu när vi implementerar den fantastiska nya socialtjänstlagen. Där kan vi samarbeta, men vi behöver följa upp det som har kommit fram här i dag.

Sedan har jag två frågor. Den första handlar om den lagstiftning som kommer nu som riskerar att sätta fälleben för den nya lagen. Jag skulle jättegärna vilja att Rädde Barnen fick följa upp det här med mellantvång.

Min andra fråga handlar om den röda tråden, det som ofta ligger till grund för att barn hamnar i kriminalitet eller blir utsatta för kriminalitet. Det är ju våld i hemmet eller att de själva utsätts för våld. Det var någon som föredömligt lyfte detta. Min fråga är hur den nya socialtjänstlagen kan vara behjälplig för att arbeta mer aktivt med de här frågorna men också om det är någonting som saknas för att vi ska kunna arbeta mer aktivt med mäns våld mot kvinnor och våld mot barn. Jag vet inte riktigt vem jag ska rikta den frågan till, men om inte någon känner sig träffad kan jag hugga till med Helsingborgs kommun.

Erik Ulnes, Rädde Barnen: Den nya socialtjänstlagen trädde i kraft nu i somras. Vi är säkerligen alla överens om att det kommer att ta lång tid innan vi till fullo ser hur den implementeras. Men vi vet redan nu, och det har vi tagit upp i dag, några viktiga kärnpunkter för den nya socialtjänstlagen: Man ska jobba mer förebyggande, skapa tillit och jobba med tillgänglighet, och socialtjänsten ska vara kunskapsbaserad. Det gäller även det förebyggande och brottsförebyggande arbetet.

Det som gör Rädde Barnen oroliga när det gäller förslagen om LIV, alltså den så kallade mellantvångsutredningen, är att vi och många med oss bedömer att de går emot just detta och att det här är förslag som inte bygger på forskning och beprövad erfarenhet. Regeringens egna expertmyndigheter Socialstyrelsen och Brå säger också nej till de här förslagen.

Dessutom ser vi att de här förslagen riskerar att motverka intentionen att jobba med tillit och tillgänglighet och förebyggande. Att föräldrar kan få böter om de tackar nej, att barn kan få fotboja som en öppenvårdsinsats från socialtjänsten och dessutom att barn från 13 år kan hamna i fängelse – vi ser att det är förslag som sätter käppar i hjulen för socialtjänstens möjligheter att börja jobba tidigt och fånga upp de barn som är i behov av hjälp och stöd.

Vi ser med oro på att de här förslagen på så sätt riskerar att krocka med intentionerna i nya SoL och socialtjänstens möjligheter att ge tidigt stöd och jobba förebyggande med de här barnen.

Jessica Granquist, Helsingborgs kommun: Jag tänker att vi behöver jobba med jämlikhets- och jämställdhetsfrågor på ett annat sätt än vi har gjort. Lagen har också förstärkts i den meningen. Vi har sett i de analyser som gjorts, bland annat i Skatta läget, att kommunerna har lägre och sämre resultat i de här frågorna.

Precis som i de andra delarna vi har pratat om behöver vi göra kompetenshöjande insatser, inte bara hos socialtjänsten utan för alla som möter våra barn och unga men också för dem som möter våra vuxna. Vi behöver ta ett samlat grepp kring jämställdhetsfrågor och ge förutsättningar till förskolor och skolor

att jobba med den här problematiken. Det handlar om att ändra normer, det handlar om att bryta mönster och det handlar om att ta de här frågorna på allvar.

Dan Hovskär (KD): Det har varit en jätteintressant förmiddag och mycket spännande som vi fått ta del av här. Den nya socialtjänstlagen är väldigt intressant på många sätt.

Jag tänkte vända mig till Polismyndigheten och Mats Berggren på Noa. Nu ska vi jobba brottsförebyggande i många delar. Vilka är de största utmaningarna som Polismyndigheten ser i den nya lagstiftningen?

Mats Berggren, Polismyndigheten: Jag skulle nästan kunna dela den frågan med min kollega Anders här, som är mer praktiker på fältet.

En stor utmaning som jag pratade om är den obrutna reaktionskedjan. Jag sitter och reflekterar över det när vi pratar om våld i hemmet och sådana saker, som vi liksom är ute och upptäcker. Som min kollega Anders sa handlar det inte bara om barn, utan det handlar om missbruk, arbetslöshet, våld i hemmet och så vidare som vi upptäcker mycket av i vår verksamhet.

Utmaningen där blir för socialtjänsten att ha resurser och finnas tillgänglig när det här händer, på mörk tid och så vidare. Vi är ju där. Vi har fördelen att ha en organisation som finns i hela landet dygnet runt. Men att ha den obrutna reaktionskedjan så att vi kan lämna över direkt i det akuta skedet och inte bara göra en orosanmälan som man tar tag i lite senare tror jag är jätteviktigt och en stor utmaning. Jag hoppas att det var svar på frågan.

Leonid Yurkovskiy (SD): Herr ordförande! Tack till alla som deltar för det här mötet! Det är väldigt givande.

Min fråga är främst riktad till Michael Tärnfalk, men det står givetvis alla som vill fritt att komplettera sedan.

När man pratar om brottsförebyggande är det givetvis väldigt intressant att prata om orsaker till brott. I er presentation lyfte ni fram de socioekonomiska faktorerna som en orsak till orsakerna eller en orsakernas orsak. Det är väldigt intressant.

Min fråga handlar om hur man analyserar det här i olika kontexter, och då tänker jag mer konkret. I en historisk kontext har Sverige varit betydligt fattigare och haft mycket sämre socioekonomi, objektivt sett, både på gruppnivå och över hela landet. I dag har vi starkare välfärd och högre välstånd även i de socioekonomiskt utsatta områdena jämfört med hur landet har varit historiskt.

Man kan också se det ur ett globalt perspektiv. Det finns i dag länder som har det betydligt sämre ställt men som har betydligt mindre problem med den sorts kriminalitet som vi ser i dag.

Det är alltså min fråga – hur socioekonomiska faktorer som parameter står sig i ett globalt och historiskt perspektiv.

Michael Tärnfalk, filosofie doktor: I ett historiskt perspektiv kan man väl också säga att vi har haft en helt annan våldsnivå i samhället. Framväxten av ett samhälle som inte slår ut människor på samma sätt minskar också våldsnivåerna i samhället, så där finns det ju tydliga kopplingar. Varje samhälle är också ordnat på olika sätt beroende på historia, kultur och så vidare.

När det gäller det här med socioekonomiska faktorer kan man väl säga att det finns betydligt fler människor som lever under taskiga villkor än människor som begår brott. Det finns alltså inget automatiskt mellan att människor lever under taskiga förhållanden och att människor blir brottsliga.

Däremot ökar dåliga och svaga socioekonomiska förhållanden trycket på människor. Det gör att människor med olika typer av beredskap inför sådana saker får olika stora problem beroende på hur familjesammansättningen ser ut, hur man själv har vuxit upp och sådana saker.

Det är alldeles klart att det finns samband som ligger bakom att människor slås ut och att det också har betydelse. Men det innebär inte automatiskt att människor, alltså barn och unga, fostras till att begå brott bara för att det finns taskig ekonomi.

Det finns en film som jag tycker är väldigt intressant som har ett belysande exempel, och det är *Cinderella Man*. Jag vet inte om ni har sett den. Den handlar om en boxare som tar sig fram. Under en period drabbas familjen väldigt mycket av den ekonomiska depressionen i USA, och en av ungarna snor en korv i köttaffären. Då går pappan in och säger: Vi snor inte i vår familj, hur taskigt vi än har det.

Ju starkare normer och moral en familj har kring olika saker, desto mindre är sannolikheten att unga begår brott. Där kommer man in på sådana saker som uppfostran och närheten mellan barn och föräldrar. Jag ska inte trassla in mig i en massa olika psykologiska aspekter, men grunden i en familj är hur man uppfostrar sina egna barn, vad man ger dem för moralisk grund och vilka värderingar man har.

Jag har träffat familjer där barnen uppfostras till att om det är någon som är dum, då slår man den. Man har en glidande skala för vad som är tillåtet och inte tillåtet, vilket gör att ungarna kan få en plattform i familjen som inte är klockren rent moraliskt och värderingsmässigt.

Men vi har också ungar som växer upp i miljöer där föräldrarna helt enkelt inte orkar vara föräldrar. De orkar inte stå upp för vuxenheten. De vill vara kompisar. De följer inte sina barns utveckling och sådana saker. Det gör att en del av de här barnen lättare blir påverkade av den miljö som de växer upp i. Växer barn upp i ett område där det inte finns så många likasinnade i form av utsatta människor exponeras barnen inte heller för den typen av påverkan. Växer barn upp i ett område där de exponeras ganska mycket för andra barn som kanske har det ännu sämre och där det finns legitimitet i att skolka från skolan och göra andra saker är påverkan större.

Det finns alltså ett starkt samband mellan uppväxtmiljön, miljön man lever i, och det man kan kalla brottsbenägenhet. Den kan bestå av antingen bristande

moral och värderingar eller bristande självkontroll, alltså svårighet att stå emot olika saker.

Det blir av förklarliga skäl lite förenklat när jag har en kvart på mig att prata om de här sakerna, vilket kanske gör att budskapet blir lite för grovt förenklat och därför också lite missvisande.

Ulrika Westerlund (MP): Nu var vi flera stycken här som hade exakt samma tanke, så jag tänkte försöka mig på en liten vidaretransport av den här frågan.

Jag hade tänkt ställa precis samma fråga som Maj Karlsson ställde till Rädda Barnen. Nu är ministern här, och då undrar jag vad ministern tänker om det som Rädda Barnen sa.

Jag såg också att Barnombudsmannens representant verkade sugen på att lägga till något till Rädda Barnens kommentarer. Om det vore möjligt att få reflektioner från båda de två vore det toppen.

Socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall (M): Jag tackar så mycket för möjligheten att vara här och svara på frågor.

Det här är naturligtvis en jätteviktig fråga. Ja, grundproblematiken i dag är att ungefär hälften av de vårdnadshavare som erbjuds insatser från socialtjänsten tackar nej till dessa insatser. I utanförskapsområden är det upp till nästan 70 procent.

Det gör att det blir ganska svårt för socialtjänsten att arbeta. Vi vet att vi inte kommer att lyckas om vi inte har föräldrarna med oss. Många socialsekreterare lyfter upp det faktum att de har svårt att komma fram. Vi vet alla att man kan tacka nej till socialtjänstens insatser, som är frivilliga.

I andra änden, om man riskerar att inte lyckas med sina insatser, finns till slut inget annat att göra än att fatta beslut om LVU. Att besluta om ett tvångsomhändertagande är det mest ingripande ett samhälle kan göra. Vi har en socialtjänst som arbetar med tvång i dag, och där ligger LVU ofta som en våt filt över arbetet. Den stora risken är att det till slut handlar om det.

Det arbete som regeringen nu inriktar sig på med det så kallade mellantvånget handlar om att föräldrar ska ta ett ökat föräldraansvar. Är det orimliga saker vi pratar om? Nej, det handlar om att få iväg sina barn till skolan, om att kanske delta i möten med skolan och om att barnen ska delta i läxundervisning. Det är inga orimliga saker.

Socialtjänstlagen gäller alltid först. Det finns alla förutsättningar att arbeta utifrån de nya verktyg som lagen innebär, alltså utifrån tillit, förtroende, lätt-tillgänglighet, förebyggande och så vidare.

Mellantvångslagen ska finnas där för att vi inte ska behöva ta till LVU, alltså tvångsomhändertagande, i så många fall som vi gör i dag. Vi måste få med föräldrarna på tåget. Utan dem kommer vi inte att lyckas vända situationen för så många barn.

Shanti Ingeström, Barnombudsmannen: Jag vill komplettera med att vi på Barnombudsmannen absolut tycker att det är bra med mellantvång men att vi är oroliga för att det kommer in för sent. Det kanske är föräldrar som har förbrukat sina möjligheter att just nu få lov att vara föräldrar till sina barn.

I våra samtal ser vi att socialtjänsten oftast går på barnens symtom och inte tittar på den bakomliggande faktorn. Vi är oroliga för att ett mellantvång kan leda till att vi tvingar barn att vara kvar i ett hem där det förekommer våld.

Fredrik Lundh Sammeli (S): Tack för intressanta samtal!

Jag har bara blivit stärkt i min övertygelse att vi behöver bredda arbetet, att det behövs mycket mer än bara socialtjänst och att den nya lagen verkligen kräver en helhet. Därför vänder jag mig till Polismyndigheten och till SKR, som är två aktörer som behöver stå för en del av kulturförändringen.

Hur säkerställer man att den nya socialtjänsten blir bredare i kommunerna och inte bara blir en fråga för socialnämnd och socialkontor? Och, kopplat till Polismyndigheten: Hur får man hela myndigheten att omfamna lagen, inte bara de som redan i dag gör ett fantastiskt jobb nära socialtjänsten när det gäller att möta barn och ungdomar? Hur får man en sådan bred ansats kring den nya lagen?

Åsa Furén-Thulin, Sveriges Kommuner och Regioner: Det är en bra fråga, tycker jag. Vi jobbar med detta just nu inom SKR. Vi skattar läget inte bara i socialtjänsten utan i hela kommunen. Att göra den förflyttningen är en kommungemensam fråga.

Nu startar vi det som vi kallar för Skatta läget och som innebär att fatta läget och analysera vilka dilemman som finns i kommunen. Vi går nu över till att förändra läget, och där har vi en lärprocess där 274 kommuner har gått med. Där ingår kommunstyrelsens ordförande, kommundirektören och även socialtjänsten, och de får också bjuda med andra samverkanspartner.

Vi riktar in oss på att detta är en förändring för hela kommunen, men inte nog med det: Vi ska ha med frivilligorganisationerna också. De är oerhört viktiga i detta, för socialtjänsten och kommunen kan inte göra allt. Det är de som träffar barnen, de vuxna eller vilka det nu är ute i samhället. På det viset bygger vi. Vi går hela tiden – frenetiskt skulle jag vilja säga – ut med att det inte enbart är socialtjänstens arbete utan ett bygge som ska göras tillsammans.

Jag tror att det var Yvonne som var lite orolig för regionens sida. Där jobbar vi också och försöker få med dem i vårt samarbete. De är oerhört viktiga, i synnerhet för de barn vi pratar om i dag.

Mats Berggren, Polismyndigheten: Det var en bra fråga. Det handlar mycket om en kulturförändring, och det kräver en bred ansats. Vi arbetar just nu mycket med en kulturförändring inom Polismyndigheten. Där försöker vi lyfta blicken, arbeta mindre ärende för ärende, bredda ansatsen och höja blicken till

ett system av system. Hur påverkar vi problemet på riktigt i stället för att arbeta ärende för ärende?

För att påverka problemen på systemnivå behöver vi givetvis göra lagen känd på bredden i hela myndigheten. Vi behöver jobba nära våra samverkansparter, socialtjänst och andra för att bygga detta tillsammans.

Jag skulle vilja lyfta fram det som Jessica Granquist från Helsingborgs kommun sa om vikten av att prata väl om varandra, hjälpa varandra och bygga upp förtroende i detta. Den bästa reklamen är när någon pratar väl om de andra. Vi behöver lyfta fram och hjälpa varandra i den delen.

Jag blev också glad av att höra Johanna Sollerman från Örebro prata om att socialtjänsten ska ta en ledande position i detta arbete och ligga i framkant. Det är ungefär samma kulturförändring som vi arbetar med inom Polismyndigheten när det gäller att flytta fram positionerna.

I min egen organisation Noa arbetar vi till exempel mycket med att gå från den gamla Riksmordkommissionen, som satt och väntade på en biträdesbegäran från regionerna, till att själva vara aktiva och ta initiativ i arbetet. Jag tror att det är den typen av kulturförändringar som vi behöver göra i hela organisationen, inte bara hos polisen utan även hos kommuner och socialtjänst.

Noria Manouchi (M): Herr ordförande! Tusen tack för alla intressanta dragningar och reflektioner!

Jag har två frågor. Den första går till Michael Tärnfalk. Jag undrar något, givet resonemangen kring socioekonomisk bakgrund, riskfaktorer och allt det som vi har lärt oss att skanna efter hos barn via förskola, socialen, skola och så vidare. Vi ser nu en ökning av antalet barn som inte träffas av den typen av bakgrund eller riskfaktorer och som aldrig har funnits på polisens eller socialtjänstens radar, inte förrän de sitter där med vapen i hand.

Hur ska vi tänka kring barn som plötsligt befinner sig i den situationen? Det var min första fråga.

Min andra fråga går till SKR. Polisens avhopparprogram är inte åldersreglerat, men vi vet att många kommuner som jobbar med avhopparverksamhet har en väldigt hög lägstaålder för avhoppare. När mitt eget parti föreslog att vi skulle ha ett avhopparprogram för barn i Malmö, där vi ser att barn så unga som nio år fångas in av gängen och begår brott, kommenterade de ledande socialdemokraterna att lagstöd saknas för den typen av verksamhet.

Jag undrar: Finns det ett resonemang om detta när det gäller landets kommuner, och hur ser SKR på möjligheten att bedriva den typen av verksamhet?

Michael Tärnfalk, filosofie doktor: Frågan illustrerar lite grann poängen med att vi måste tänka annorlunda. Vi ser nu barn och unga som blir indragna i kriminella miljöer men som inte har ”den rätta bakgrunden” för att hamna i de miljöerna.

Vi kan ta rapmusiken som exempel. Den har blivit en ganska uppmärksammad, uppskattad och hyllad musikgenre i samhället, och den har blivit väldigt

modern och populär bland ungdomar. Den har glamoriserat en del av samhället, nämligen kriminella miljöer, kriminella gäng, vapen, mycket pengar, kriminellt liv och sådant. Det är en påverkansfaktor som gör att gränsen för vad som är coolt förskjuts.

Själv växte jag upp med punken, och Ebba Grön sjöng ”skjut en snut”. Det var ingen som tänkte att man skulle skjuta en snut för det. Dagens musikgenre har ett ganska stort inflytande på unga personer, och den är *en* påverkansfaktor. Det visar att det är viktigt att man adresserar den typen av värderingar. Jag tror inte på förbud, men vi måste adressera den typen av värderingar hos ungar i skolan och i de olika miljöer de befinner sig i. Vi måste ta diskussionen med dem.

Det jag kan se många gånger är att ungar växer upp ganska vilset. De har inte särskilt många vettiga vuxna omkring sig som tar diskussionen med dem, vilket gör att de anammar film, kultur, musik och sådana saker. Det blir en ball grej, och när det väl blivit en ball grej är identifikationen inte långt borta. De börjar identifiera sig med de sakerna, och det blir lite coolt att hålla på med den typen av grejer.

Jag tror att det är viktigt att adressera den typ av värderingar som gången står för och ta diskussionen med unga personer.

Åsa Furén-Thulin, Sveriges Kommuner och Regioner: Såvitt jag vet finns det inget när det gäller att hjälpa barn att hoppa av från kriminalitet som strider mot lagen. Det är det vanliga sociala arbetet det handlar om, att placera barn. Det finns oftast en hotbild, så det är ganska tufft för kommunerna när ungdomar ska hoppa av på det viset. Det är inget lätt arbete.

Vi är därför glada över den avhopparutredning som nu har tillsatts, för man behöver titta över detta. Det handlar om både vuxna och barn, och det handlar om att det finns mycket välfärds kriminalitet inom dessa verksamheter. Vi hoppas därför mycket på utredningen.

Jag tror att polisen, staten och vi behöver ha ett samarbete, men jag är inte alldeles säker på att 290 kommuner ska lösa frågan själva. Den behöver kanske tas upp på nationell nivå när utredningen är klar.

Karin Sundin (S): Jag har en fundering kring förutsättningarna för reformen. Nu har vi lagstiftning på plats, och vi diskuterar hur vi ska implementera den.

Jag har en fråga till Åsa Furén-Thulin från SKR, som talade om vikten av stabila ekonomiska förutsättningar för att göra reformen, om att statsbidragen i dag inte täcker uppdraget och om påminnelsen om att våra socialtjänster har tuffa ekonomiska förutsättningar i dag och också i många avseenden saknar kompetens för att bedriva arbetet.

Hur ska vi tänka kring denna utmaning? Det kanske största hotet mot allt det goda arbete som vi pratar om här i dag är ju att socialtjänsten inte har tillräckliga resurser eller kompetent personal för att klara av att axla detta.

Hur stort är egentligen glappet mellan våra stora förväntningar på reformen och de ekonomiska förutsättningarna, både på kort och på lite längre sikt, att bli lyckosamma i arbetet? Har SKR gjort någon värdering eller bedömning av vad detta egentligen kommer att betyda i ökade behov och omprioriteringar, både på kommunal nivå och på statlig nivå?

Åsa Furén-Thulin, Sveriges Kommuner och Regioner: För det första har vi nu gått in i ett arbete med Storstockholm och olika stadsdelar i Stockholm för att titta på kostnadsberäkningar. Vi ser att vi måste räkna själva, tillsammans med kommunerna. Det är inte klart ännu, utan det är precis påbörjat.

För det andra är du helt rätt ute i det du säger, Karin. Det är därför vi gör det här. Det är inte bara för att alla behöver hjälpas åt, utan det måste upp på kommunledningsnivå för att kommunledningen ska förstå att det handlar om långsiktighet och stabilitet och om att resurser måste tillsättas både på lokal nivå och på nationell nivå. Stabiliteten måste finnas på båda nivåerna, tänker jag. Då måste man ha värdesäkrade statsbidrag så att man vet att man kan jobba under långa perioder. Detta kommer att ta lång tid. Det är en enorm kulturresta och ett förändringsarbete.

Det måste också finnas en långsiktighet på den kommunala nivån. Jag är därför väldigt tacksam för att det blev ett ska-krav när det gäller förebyggande arbete. Många gånger prioriteras det tyvärr bort i en kommun när det blir hårda tider. Man måste naturligtvis hjälpa dem som är i akut kris, och då prioriterar man bort det här. Nu gäller det att båda nivåerna håller i och håller ut, för annars kommer vi inte att lyckas.

När det gäller kompetensen och kompetensbristen i landets kommuner är det som det är med den demografi som vi står inför. Då gäller det att det nya sociala arbetet är så stimulerande att människor vill jobba med det och att vi pratar gott om socialt arbete. De gör ett fantastiskt jobb, och de behöver höra det också från sina samverkanspartner. Då bygger vi tillit gentemot medborgarna, och det blir ett arbete att stanna kvar i.

Jag kan tala om att det är tufft i dag att vara exempelvis barnavårdsutredare och ha en hotbild mot sig. Det finns infiltration och otillåten påverkan. Här behöver vi bygga tillsammans, på alla nivåer.

Malin Höglund (M): Det är verkligen roligt att höra att det engagerar många när vi pratar om socialtjänstlagen. Mora-Nisse sa samma sak om Vasaloppet: att alla var engagerade i det.

Alla kommuner fick lika mycket pengar för att implementera den nya socialtjänstlagen, vilket var väldigt bra. Det spelade ingen roll hur stor eller liten en kommun var.

Min fråga går till Åsa Furén-Thulin. Det handlar om implementeringen, som du var inne på lite grann, Åsa. En del kommuner som jag har besökt säger att det här kommer att ta upp till fem år. Hur är bilden, tycker du?

Åsa Furén-Thulin, Sveriges Kommuner och Regioner: Precis som jag sa förut har vi tillsammans med kommunerna och Socialstyrelsen skattat läget genom två olika undersökningar. Det är kommunerna själva som har gjort detta. De har tittat på vad de har för utmaningar. Dessa ligger mycket i det förebyggande arbetet – att få till stånd en jämställd socialtjänst och samhällsplanering. Där brister det. Och så finns naturligtvis också den långsiktiga planeringen.

Vi behöver stötta kommunerna i att arbeta med utmaningarna. En liten kommun som Bjurholm har sina utmaningar, och en stor kommun som Stockholms stad har sina utmaningar. De är olika, tänker jag.

Det som de mindre kommunerna försöker göra just nu är att gå samman och samarbeta, exempelvis i avtalssamverkan, men det sträcker sig bara till att kunna samarbeta runt myndighetsutövning. Det finns andra samverkansformer när det gäller insatserna. Jag tror att det var därför Johanna var väldigt tydlig när det gäller den nationella nivån. Om vi ska få in det här måste vi ha en nationell nivå – en statlig nivå – som förvaltar, tar hem, utvecklar och utbildar i de metoder som är absolut viktigast.

Man kan inte räkna med att en kommun med 10 000 invånare har samma muskler som en kommun som exempelvis Stockholms stad. Det är enorma skillnader, och här behövs verkligen den statliga nivån, som är jätteviktig i detta. Vi har en tilltro till samarbete med den statliga nivån. Här kan man bara fortsätta att bygga.

Jag vet att regeringen och Camilla Waltersson Grönvall har gett ett uppdrag till Socialstyrelsen och till Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd att titta på om man kan hitta en sådan förvaltning av de evidensbaserade metoderna. Det var den ena delen.

Den andra delen är att man måste samverka, för alla kan inte ha allting. Då kanske vi måste gå ett steg till när det gäller exempelvis avtalssamverkan. När det gäller konkurrensutsatthet kommer de privata in, som ni vet, och då kan man inte samverka runt insatser utan bara runt myndighetsutövning. Här står kommunerna och stampar just nu. Hur kan vi hjälpas åt på ett vettigt sätt inom de juridiska gränserna?

Sedan har vi de saker som Yvonne pratade om. Hur kan vi minska dokumentationen så att vi verkligen kan göra det vi behöver, alltså vara ute hos dem som vi ska hjälpa till att stötta? Då behöver vi ha ett enhetligt system för icke behovsprövade insatser. I dag famlar kommunerna totalt. Vi får in hundratals frågor till oss på SKR. Vi sitter med våra jurister och försöker gissa hur det ska gå till. Vi måste ha hjälp med detta och det i morgon.

Anna Vikström (S): Tack så mycket för givande och intressanta presentationer och diskussioner!

Det har sagts i dag att forskningen behöver stärkas och att användningen av evidensbaserade metoder behöver förbättras och stärkas. Jag hörde att ni sa att man borde samla evidens. Det sades också att man vill centralisera kunskap från lite olika håll.

Jag associerar till skolans värld. För ett antal år sedan bestämde man sig för att man behövde höja hela forskningskompetensen inom skolan, och man gjorde ganska stora satsningar på kompetenslyft i kommunerna.

Min fråga går till Socialstyrelsen. Förlåt, det skulle jag ha sagt först. Hur kan forskning och evidens samlas och kunskapsstyrningen förbättras, och vad mer behöver göras för att stärka kompetensen även i kommunerna?

Elisabet Sjöström, Socialstyrelsen: Det står i vår instruktion att vi ska vara samlade och verksamhetsnära och även pådrivande i den kunskapsmyndighet som vi är. Vi har ett arbete med förstärkningsteam som hjälper kommuner direkt i det brottsförebyggande arbetet och som kan bistå vid rekommenderade insatser, alltså de exemplifierade metoder som lyfts fram här.

I det uppdrag som nämndes har vi också en pågående dialog med Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd, med regioner och med länsstyrelser när det gäller barn och unga i organiserad brottslighet. Där finns nu en stor struktur som har inrättats. Vi håller alltså på med detta, intensivt och med kraft.

När det gäller det som motsvarar Skollyftet får vi utvärdera framöver om det kan behövas. Som jag berättade förut har vi många sidosatsningar, såsom Yrkesresan, särskilt när det gäller personal som arbetar med barn och unga som är lagöverträdare. Vi har många utbildningar på gång.

Ordföranden: Då är det snart dags för oss att gå mot en avslutning. Jag noterade att Anne Marie Brodén från Stiftelsen Allmänna Barnhuset vinkade förut, och jag skulle själv gärna vilja höra vad hon har för reflektioner utifrån den diskussion vi har haft.

Jag vill också gärna lyssna till socialtjänstministern, om hon har något att tillföra utifrån den diskussion vi har haft och om hon har något särskilt budskap till Socialtjänstsverige i den här frågan.

Anne Marie Brodén, Stiftelsen Allmänna Barnhuset: Tack för möjligheten att vara här och lyssna men också göra inspel från vår sida!

Som vi hörde är stiftelsen 400 år gammal. Det är en utmaning att jobba framåtlutat och att tänka på alla de områden som berörs här, framför allt socialtjänstlagen, och på implementering. Det är vi är duktiga på.

Det var våldsfrågan som gjorde att jag vinkade lite grann. Vi gör studier vart femte år på uppdrag av regeringen för att titta på våldsfrågan. Det är oerhört centralt att vi inte tappar bort den när det gäller det som vi nu pratar om.

Vi har fokus på Barnrättsdagarna nästa år, som har just det tema som vi pratar om i dag. Jag är därför tacksam och glad över att ha lyssnat på alla olika inspel, som vi kan lyfta fram på världens största barnrättskonferens, Barnrättsdagarna 2026, som vi anordnar.

Tack för möjligheten att komma hit! Ni får gärna ta del av våra forskningsrapporter, som tydligt visar hur våld eskalerar och sprids i många olika grupper. Detta behöver vi bromsa tillsammans.

Socialtjänstminister Camilla Waltersson Grönvall (M): Jag tackar så mycket för möjligheten att säga ytterligare något om den fantastiskt viktiga lagstiftning som nu antligen är på plats.

Till att börja med har det varit och är det väldigt roligt att arbeta med denna lag. Jag har nog aldrig varit med om något som varit så efterlängtat och efterfrågat som den här lagstiftningen. Mot bakgrund av att den gamla lagen skrevs i slutet av 70-talet och började användas i början av 80-talet har vi väntat länge på en ny socialtjänstlag, även om den gamla har lappats och lagats ett antal gånger.

Jag tycker också att det är fantastiskt fint att se att många kommuner nu tar sig an detta, inte utifrån att det bara är socialförvaltningens och socialnämndens ansvar utan utifrån att det är hela kommunens ansvar. En lättillgänglig och förebyggande socialtjänstlag omfattar mycket mer än det arbete som traditionellt sett kanske har hamnat på socialförvaltningens och socialnämndens lott.

Ska-kravet är viktigt i detta sammanhang. Nu är det inte på något sätt fritt valt arbete att välja bort förebyggande arbete, utan det ska genomsyra det arbete som våra kommuner gör. Då är det viktigt att se helheten, för regeringen bygger på med en rad insatser för att stödja kommunerna i deras implementeringsarbete.

Det kommer att vara ett pågående, långsiktigt arbete, och det görs inte över en natt. Vi har nästan 290 olika platser på implementeringsstadiet just nu. Det är väldigt tydligt när man reser runt i landet och träffar vår socialtjänst och våra medarbetare att det finns en stolthet, och med all rätt. Det handlar om samhällets yttersta skyddsnät och om en grupp som alldeles för sällan lyfts fram när det gäller det viktiga arbete som de utför. Där är det nu allas vårt gemensamma ansvar att säkerställa att de får de förutsättningar de behöver.

Det görs mycket när det gäller forskning. För att bara nämna något ska Forte inrätta ett tioårigt nationellt forskningsprogram för en hållbar socialtjänst 2026–2035. Det är en av alla de olika insatser som just nu görs för att det verkligen ska finnas ett viktigt stöd.

Jag vill verkligen framhålla Socialstyrelsen och det viktiga arbete som de gör inom alltifrån förstärkningsteam till metodutveckling och annat när det handlar om att stötta våra kommuner. SKR gör också ett fantastiskt jobb, och jag och regeringen är väldigt glada för att vi har ett så gott och fungerande samarbete.

Vi kommer att få hålla i och hålla ut och fortsätta att följa implementeringen av detta, för det här arbetet är bara påbörjat. Det vill jag verkligen understryka från regeringens sida. När det gäller denna yrkesgrupp och den viktiga funktion som den har i vårt samhälle – den finns faktiskt inte i alla länder, långt ifrån – är det jätteroligt att vi nu har den här viktiga lagstiftningen på plats. Det är viktigt, och jag är glad att vi har en stark politisk samsyn runt detta.

Vice ordföranden: Det är dags att börja runda av detta offentliga sammanträde. Efter många års hårt arbete av många samt ett väldigt stort politiskt engage-

mang brett mellan alla åtta partier i det här huset och ute i samhället har vi nu antligen den nya socialtjänstlagen på plats och kan ta avstamp i den.

Jag är helt övertygad om att det riktiga arbetet behöver påbörjas nu om det ska bli skillnad. Lagen är i sig viktig, men den kommer inte att göra någon skillnad för de barn och ungdomar som den här dagen har handlat om. Jag tror att det är viktigt att ingen lutar sig tillbaka. Det här jobbet är inte färdigt, och jag är övertygad om att allt det bra som redan sker kan bli bättre.

Jag tänker att det kommer att skava. Det måste skava, för om det inte gör det tror jag inte att vi har gjort tillräckligt mycket för att verkligen få till den förändring som denna lagstiftning innebär.

Som statsrådet var inne på är det här inte bara en lagstiftning för socialtjänsten. Jag tror att alla de som vänder blicken mot socialtjänsten och funderar på vad som händer nu verkligen har en hemläxa att göra. Det är att titta sig själv i spegeln och fundera mer på vad man själv kan bidra med och vad ens egen roll är i den här omställningen.

Att bryta nyrekryteringen av unga till det helvete som dagens gängbrottslighet innebär är en av vår tids största samhällsutmaningar. Jag tänker att ett starkt samhälle inte är ett som har de hårdaste straffen utan ett som tidigast och tydligast kan göra det förebyggande arbete som gör att barn och ungdomar inte hamnar i brottslighet. Den nya socialtjänstlagen kommer verkligen att göra skillnad när det gäller detta.

Vi har inte råd att förlora fler barn till gängkriminalitet. Det görs väldigt mycket arbete på väldigt många nivåer, men med denna nya lagstiftning krävs också ledarskap och resurser lokalt, regionalt och nationellt för att hålla i det här och bygga vidare på det. Vi behöver verkligen se att den efterlängtrade lag som vi klubbade i somras ger möjlighet att tidigare se, tidigare agera och tidigare ge varje barn en rättvis chans.

Jag vill på utskottets vägnar tacka alla er som har deltagit här i riksdagen i dag, er som följt detta digitalt på nätet och alla er som redan har lämnat startblocken. Lagstiftningen är på plats, och arbetet har vi framför oss. Tack för denna dag!

Ordföranden: Tack så mycket, och stort lycka till med det fortsatta arbetet!

Presentationer

Bilder som visades av Michael Tärnfalk

Brottsförebyggande arbete:

- Att förebygga att det vi förväntar oss ska hända inte händer – familj, skola, mödra- och barnhälsovård
- Att hantera det som redan inträffat (förebygga upprepning/återfall) – socialtjänst, BUP/psykiatri, rättsväsendet
- MÅL: Att brott inte ska uppfattas som ett handlingsalternativ.

Nya SOL

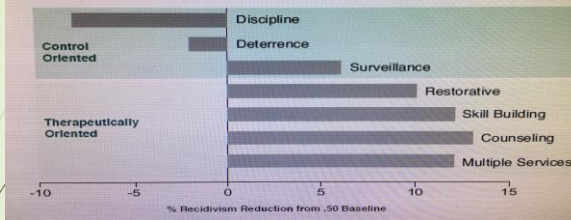
- Ett **förebyggande** perspektiv – fånga upp behov innan de blir för stora
- **Lättillgänglig** socialtjänst – lätt att nå och att få hjälp
- **Snabbare insatser – undantag från individuell behovsprövning och utredningsskyldighet**
- Bygga på **vetenskap** och **beprövad erfarenhet**
- Anpassas till **barnkonventionen**

RBM modellen – den vanliga utgångspunkten

Generella slutsatser

- Insatser med en *terapeutisk grundidé* byggd på RBM principerna som syftar till att *förändra beteenden och tänkesätt* är generellt sett mer effektivt än straff.
- *Riskprincipen*; att ge unga insatser i förhållande till deras bedömda risknivå (inte blanda unga med olika grad av problem)
- *Behovsprincipen*; rikta insatserna mot förändringsbara faktorer (kriminogena faktorer/dynamiska, som kriminella el antisociala attityder, brottsliga kamrater alternativt kamrater som accepterar brottslighet etc)
- *Responsivitetsprincipen*; bygga insatser på de ungas sätt att lära sig (KBT) och mottaglighet för behandling
- Problemet med *risk/skyddsfaktorparadigmet* är att det handlar om *statistiska markörer*, inte orsakssamband. Riskfaktorer är *svåra att värdera* i styrka respektive svaghet.

Figure 1
Mean Effects on Recidivism for the Major Intervention Approaches

Källa Lipsey & Howell 2012

JUSTICE RESEARCH AND POLICY, Vol. 14, No. 1, 2012
© 2012 Justice Research and Statistics Association

Teoretiska utgångspunkter för förståelse av utveckling av brottsligt beteende och kriminalitet

- Situational Action Theory, SAT, social handlingsteori.
- En analytisk ansats (empiriskt grundad) för att förstå orsakssambandet mellan uppföstran, brottsbenägenhet (självkontroll, moral, normer och värderingar) och kriminogena miljöer.
- Uppföstran (först föräldrar som över tid sker genom kamraters, lärare och andras i samhället påverkan) i form av överförda normer, värderingar och moral formar det uppväxande barnets moraliska plattform
- Kognitiv fostran formar barnets förmåga att stå emot yttre påverkan/ påtryckningar
- Barn och unga med svag förmåga till självkontroll blir lättare påverkade till normbrytande aktiviteter
- Vissa miljöer är mer brottsalstrande och därför viktiga att medvetandegöra barn och unga om att de väljer bort sådana miljöer

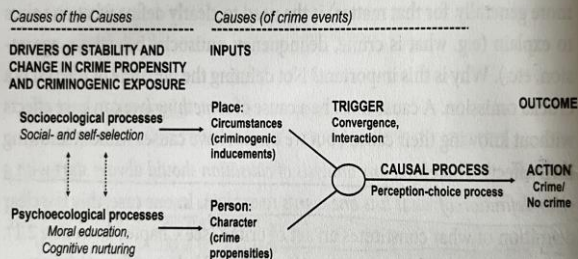

Figure 1.1 Distinction between causes and the 'causes of the causes'

Situationell handlingsteori (SAT)

Slutsatser om kompetens och organisatoriska förutsättningar för att arbeta förebyggande

- Socionomen behöver förstå *orsakerna bakom unga brottsliga och normbrytande beteende* och vad som påverkar dem – kräver djup och bredd i kunskap och kompetens
- Samverka med de som bedriver uppsökande arbete riktat mot unga i riskmiljöer
- Socionomer behöver *kunskap om relevanta effektiva metoder i socialt arbete*
- Socionomer behöver *kunskap om hur metoderna mest effektivt tillämpas*
- *Programintegritet, implementering och matchning* av program, tillämpare och mottagare av insatser är helt centralt för framgångsrikt socialt arbete med barn och unga – *bristfällig kunskap eller tillämpning* kan orsaka bristande eller kontraproduktiva resultat
- Socialtjänsten som organisation behöver implementera sådana kunskaper till alla som arbetar, möjliggöra arbetet och införa stödjande strukturer i systematisk mening – det är inte i första hand lagen som motverkar utan en bristande organisation

En socialsekreterare om de organisatoriska förutsättningarna att bedöma och välja insats utifrån ett barns bästa vid placering av barn

Intervjuare: Om man skulle tolka dig så här att jobbet är karaktäriserat av en massa olika saker som gör att det är *kanske inte primärt det som är det bästa för den unge man väljer utan man väljer det man har att tillgå?*

- informand: Usch vad hemskt, ja, ja men lite alltså *lite är det så med hela upphandlingen och allting* eh men det är på något vis att, när vi pratar så här eh och då, då känns det som att man skulle vilja, eller att man hade eh ... *gjort alla bedömningar jätteenomtänkt och suttit och kunnat hänvisa och kolla upp i forskning* och alltså det är bara brmm allting går ju så fruktansvärt fort *man har tusen andra ärenden*, det här är en liten del av ens jobb alltså så att i vad man tänker, vad man gör, särskilt med den här då väldigt eh alltså eh sådana åtgärder som (?) *när de blivit placerade och LVU och allt, alltså att man, att man ändå inte har så mycket tid att verkligen, verkligen göra det så bra och, och, och, och genomtänkt och bra bedömning ... eh det är ju lite hemskt när man tänker på det i efterhand eller när jag tänkte på det då också eh för att det finns inte den tiden och det utrymmet alls*

Ur intervju med socialsekreterare om de organisatoriska förutsättningarna för det sociala arbetet med barn och unga i Tärnfolk & Alm (2021).

RAPPORTER FRÅN RIKSDAGEN		2023/24
2023/24:RFR1	FINANSUTSKOTTET Öppen utfrågning om den aktuella penningpolitiken den 17 oktober 2023	
2023/24:RFR2	SOCIALUTSKOTTET Offentlig utfrågning om nationell högspecialiserad vård	
2023/24:RFR3	CIVILUTSKOTTET Offentligt sammanträde om vårdnad, boende och umgänge vid våld i familjen.	
2023/24:RFR4	NÄRINGSUTSKOTTET Näringsutskottets offentliga sammanträde om energilagring	
2023/24:RFR5	TRAFIKUTSKOTTET Offentligt sammanträde om artificiell intelligens (AI)	
2023/24:RFR6	SOCIALUTSKOTTET Offentligt sammanträde om reformen av EU:s läkemedelslagstiftning	
2023/24:RFR7	TRAFIKUTSKOTTET Planera laddinfrastruktur för vägtrafik – en kunskapsöversikt	
2023/24:RFR8	FINANSUTSKOTTET Den demokratiska granskningen av centralbanker – En forskningsöversikt	
2023/24:RFR9	CIVILUTSKOTTET Offentligt sammanträde – Hur säkerställer vi ett bostadsbyggande som möter behov och efterfrågan i hela landet?	
2023/24:RFR10	FINANSUTSKOTTET Offentligt sammanträde om finansiell stabilitet i en osäker omvärld – hur påverkas Sverige?	
2023/24: RFR11	MILJÖ- OCH JORDBRUKSUTSKOTTET Utvärdering av förädlingsindustrin och detaljhandeln för livsmedel	
2023/24: RFR12	TRAFIKUTSKOTTET Offentligt sammanträde om trafikens elektrifiering	
2023/24: RFR13	FINANSUTSKOTTET Riksbankens årsredovisning 2023 och den aktuella penningpolitiken	
2023/24: RFR14	SOCIALUTSKOTTET Offentligt sammanträde om civilt försvar och krisberedskap inom hälso- och sjukvården	
2023/24:RFR15	FINANSUTSKOTTET Svensk penningpolitik 2023	
2023/24:RFR16	NÄRINGSUTSKOTTET Näringsutskottets offentliga sammanträde om en forsknings- och innovationspolitik för ett konkurrenskraftigt näringsliv	
2023/24:RFR17	FINANSUTSKOTTET Offentligt sammanträde om Finanspolitiska rådets rapport, Svensk finanspolitik 2024	

2023/24:RFR18	FINANSUTSKOTTET Offentligt sammanträde med utfrågning av Riksbankens direktion om penningpolitiken 2023
2023/24:RFR19	CIVILUTSKOTTET Offentligt sammanträde om överskuldsättning

RAPPORTER FRÅN RIKSDAGEN		2024/25
2024/25:RFR1	SOCIALFÖRSÅKRINGSUTSKOTTET Arbetslivsinriktad rehabilitering för sjukskrivna med stressrelaterad ohälsa – en utvärdering	
2024/25:RFR2	FINANSUTSKOTTET Offentligt sammanträde med utfrågning av Riksbankens direktion om penningpolitiken 2024	
2024/25:RFR3	FÖRSVARsutskottet Uppföljning av det civila försvaret – erfarenheter från tre beredskapssektorer	
2024/25:RFR4	FINANSUTSKOTTET Finansutskottets offentliga sammanträde om finansiering av ny kärnkraft	
2024/25:RFR5	NÄRINGSUTSKOTTET Näringsutskottets offentliga sammanträde om företag som brottsverktyg	
2024/25:RFR6	CIVILUTSKOTTET Civilutskottets offentliga sammanträde om civilt försvar	
2024/25:RFR7	FINANSUTSKOTTET Offentligt sammanträde med utfrågning av Finansiella stabilitetsrådet	
2024/25:RFR8	ARBETSMARKNADSUTSKOTTET Arbetsmarknadsutskottets offentliga sammanträde om läget på arbetsmarknaden och arbetslösheten	
2024/25:RFR9	FINANSUTSKOTTET Offentligt sammanträde om Riksbankens årsredovisning 2024 och den aktuella penningpolitiken	
2024/25:RFR10	TRAFIKUTSKOTTET Offentligt sammanträde om det civila försvaret och transporter	
2024/25:RFR11	SOCIALUTSKOTTET En utvärdering av delar av beslutsprocessen för nationell högspecialiserad vård	
2024/25:RFR12	SOCIALFÖRSÅKRINGSUTSKOTTET Offentligt sammanträde om arbetslivsinriktad rehabilitering för sjukskrivna med stressrelaterad ohälsa	
2024/25:RFR13	FINANSUTSKOTTET Svensk penningpolitik 2024	
2024/25:RFR14	FINANSUTSKOTTET Offentligt sammanträde om Finanspolitiska rådets rapport Svensk finanspolitik 2025	
2024/25:RFR15	FÖRSVARsutskottet Försvarsutskottets offentliga sammanträde om civilt försvar	
2024/25:RFR16	FINANSUTSKOTTET Offentligt sammanträde med utfrågning av Riksbankens direktion om penningpolitiken 2024	

RAPPORTER FRÅN RIKSDAGEN		2024/25
2024/25:RFR17	NÄRINGSUTSKOTTET Näringsutskottets offentliga sammanträde om näringslivets roll för att stärka det svenska totalförsvaret	
2024/25:RFR18	SOCIALUTSKOTTET Offentligt sammanträde om utvärdering av delar av beslutsprocessen för nationell högspecialiserad vård	

2025/26:RFR1	CIVILUTSKOTTET Offentligt sammanträde om e-handeln och konsumenterna
2025/26:RFR2	CIVILUTSKOTTET Uppföljning av tre bostadspolitiska beslut – en tydligare bostads försörjningslag, en enklare planprocess och slopat krav på bygglov för solcellspaneler

SVERIGES
RIKSDAG

Beställningar: Ordermottagningen riksdagstryck, 100 12 Stockholm
telefon: 08-786 58 10, e-post: order.riksdagstryck@riksdagen.se
Tidigare utgivna rapporter: www.riksdagen.se under Dokument & lagar